

ORGANISACE PROTITANKOVÉ OBRANY V OBRANNÉM BOJI ARMÁDNÍHO SBORU

Plukovník Ladislav Hrubeš

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války z let 1941 až 1945 ukázaly, že rozhodujícím úkolem útočných operací je zničení nepřítele. Tyto operace se vyznačují hromadným použitím tankových a mechanisovaných vojsk, které značně zvyšují údernou sílu pěchoty při průlomu obrany a jsou mohutným prostředkem při rozvinutí operací. Masovým použitím tankových zbraní změnil se obsah soudobých operací, operace nabyly rozhodnějšího rázu, rozvíjejí se rychlým tempem a vedou do velké hloubky.

Vysoká manévrovací schopnost tankových a mechanisovaných vojsk umožňuje jim rychle se soustředit, zasadit mocné a rozhodující údery, rychle proniknout do hloubky a na křídla a zvýšit úsilí na směru projeveného úspěchu.

Úderná a palebná síla tankových a mechanisovaných vojsk umožňuje ve spojení s údernou silou pěchoty a v součinnosti s jinými druhy vojsk prolamovat a pronikat vybudovanou obranu, rychle rozvinout průlom do hloubky a na křídla a umožňuje včasnou přeměnu taktického úspěchu v operační.

Poválečný rozvoj ozbrojených sil hlavních kapitalistických států znamená současně i rostoucí rozvoj tankové zbraně útočníka. Pronikání tanků a samohybného dělostřelectva do pěších útvarů a vyšších jednotek, tvoření mocných vyšších tankových jednotek dovoluje učinit závěr, že význam tanků a samohybného dělostřelectva jako úderné a palebné síly soudobých armád čím dál tím více roste.

Toto rozsáhlé použití tankových a mechanisovaných vojsk útočníkem klade soudobé obraně úkol čelit úderům tanků, vytvořit proti útočníkovi nepřekonatelnou obranu. Proto soudobá obrana musí být především protitanková. Musí být schopna odrazit hromadné údery tanků.

Na základě zkušeností z Veliké vlastenecké války Sovětského svazu zdůrazňuje náš Polní řád v čl. 451, že obrana musí být především „hluboká a protitanková, schopná odrazit hromadný útok nepřátelských tanků a pěchoty podporovaných dělostřelectvem a bojovým letectvem“.

Obrana je tedy schopna zlomit útok mocného nepřátelského uskupení, má-li potřebnou sílu a prostředky k aktivnímu boji s nepřátelskými tanky. Za soudobých podmínek není ani jeden útok myslitelný bez tanků a v podstatě je jejich použití založeno na hromadném nasazení na hlavním směru. Tedy při protiútokách proti tankovým úderům dosáhlo širokého použití hromadné rozvinutí prostředků boje s tanky a to především protitankového dělostřelectva, které je nejučinnějším prostředkem v boji s tanky.

Obranné operace středního a voroněžského frontu v červenci r. 1943 na orelsko-kurském a bělgorodsko-kurském směru jsou skvělým příkladem boje s nepřítelem vybaveným nejmodernějšími prostředky útoku, hlavně tanky. Německý štáb soustředil na úzkých úsecích těchto směrů rů 17 tankových, 3 motorisované a 18 pěších divisí, jakož i velký počet letectva a počítal se soustředěnými údery ze severu a z jihu, které měřily k prolomení sovětské obrany.

Hustota v tancích na směru hlavního úderu dosahovala v průměru na úseku Glazunovka, Tagino (asi 22 km) 40 až 50 tanků na 1 km fronty.

Díků správné organisované obraně a zvláště protitankové obraně zlomila a oslabila sovětská vojska v urputných bojích speciální německé divise a následujícími rozhodnými protiúderem byl nepřítel zcela zničen.

Na jednotlivých směrech dosahovalo uskupení tanků výjimečně velké hustoty jdoucí až do 100 tanků na 1 km fronty. Avšak bez ohledu na to zničila Sovětská armáda toto dosud nejsilnější uskupení nepřítele. Neúspěch tohoto útoku se vykládá především tím, že fašisté tam narazili na dobře organisovanou protitankovou obranu Sovětské armády, jejíž základ tvořilo sovětské dělostřelectvo, mistrné použití tankových vojsk a ženijních protitankových překážek a zátarasů.

Je nutné, aby obrana čelila hlubokému nepřátelskému úderu silného tankového uskupení. Proto je třeba, aby základem protitankové obrany bylo za prvé hluboké vybudování protitankové obrany, za druhé, aby byla vytvořena velká hustota protitankových prostředků na směru hlavního úderu nepřátelských tanků, a konečně, aby byl připraven široký manévry protitankovými zálahami a prostředky.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že podaří-li se bránit se vojskům zadržet tankový úder útočníka a způsobit citelné ztráty tankům zničením jejich větší části, je nejdůležitější úkol obrany již splněn. Je tedy protitanková obrana základem veškeré soudobé obrany.

Ve své studii o organisaci protitankové obrany v obranném boji armádního sboru — mám na zřeteli armádní sbor normálního složení (dvě pěší divise a jedna mechanisovaná divise) brání se v prvním sledu armády na hlavním směru.

Účelem této práce je — probrat na základě zkušeností z Veliké vlastenecké války a na podkladě poválečného rozvoje bojových prostředků základy organisace soudobé protitankové obrany a využití druhů vojsk při protitankové obraně v obranném boji armádního sboru.

Studie je rozpracována se stanoviska všeobecně taktického a je vedena snahou shrnout soudobé zásady protitankové obrany. Nečiním si při tom nárok na úplnost. Budu rád, jestliže studie vyvolá diskusi, a zejména, najdou-li se mezi čtenáři odborníci, kteří na studii navážou a doplní ji po své odborné stránce. Jen tak bude možno všechny dosud snad se různící názory na otázky protitankové obrany úplně objasnit.

I. Zásady protitankové obrany v obranném boji armádního sboru

A. Systém protitankové obrany

Soudobou obranu nelze si myslet bez pečlivě promyšlené a dobře organisované protitankové obrany. Ta tvoří základ veškeré obrany. Provádí se všemi druhy vojsk a je organisována všemi veliteli. Protitanková obrana se skládá ze soustavy opatření včas organisovaných a směřujících k odražení hromadných útoků tanků.

Pevnost protitankové obrany je zabezpečena jedinečně včas promyšlenou soustavou využití všech druhů dělostřelectva, tanků a ženijních prostředků pro boj s tanky, mistrným seskupením protitankových prostředků na hlavních směrech ohrožených tanky, hlubokým jejich rozčleněním

a konečně manévrem pohyblivých protitankových záloh v průběhu obranného boje a operace.

Protitanková obrana armádního sboru je částí armádní obranné operace. Plánuje se na základě rozhodnutí velitele armády a je pod jeho neustálou kontrolou.

Systém protitankové obrany armádního sboru zahrnuje v sobě:

- rotní protitankové opěrné body, spojené v praporeční protitankové uzly;
- protitankové rajony vytvářené na směrech ohrožených tanky po celé hloubce obrany;
- dělostřelectvo, tanky a samohybné dělostřelectvo rozložené na nejpravděpodobnějších směrech nepřátelských tankových útoků;
- protitankové zátarasy a přirozené protitankové překážky;
- dělostřelecké protitankové zálohy a tankové zálohy a pohyblivé oddíly zatarasovací;
- protitankové pozorování a zpravodajství, uskutečňované všemi druhy průzkumu, pozorováním a spojením;
- opatření k ochraně vojsk.

Podíváme se podrobněji na uvedené činitele protitankové obrany.

Rotní protitankové opěrné body¹⁾

Rotní protitankový opěrný bod má jako osádku obyčejné pěší roty, a několik protitankových děl, tanků nebo samohybných děl, tarasnic a plamenometů.

Palebný systém rotního protitankového opěrného bodu se buduje na mistrném skloubení čelní a boční palby děl, minometů a protitankových prostředků, s plným využitím rázu terénu. Palba rotního protitankového opěrného bodu musí být hromadná a musí umožňovat zničení nepřátelských tanků na vzdálenost výstřelu na všech směrech. Kromě toho nesmějí být mezi sousedními rotními protitankovými opěrnými body tankům dostupné úseky, které by nebyly prostřelovány palbou děl přímé palby. Palebný systém musí být sklouben s ženijními zátarasy jak před předním okrajem, tak na křídlech a v hloubce obrany.

Máje na zřeteli dálku přímého výstřelu 57mm a 76mm děla (střelejícího na střední tanky) 500 až 700 m a vzdálenost děl 100 až 400 m od předního okraje, dosahuje hloubka souvislé palby protitankových děl před předním okrajem 400 až 600 m.

V mezích rotního protitankového opěrného bodu musí být děla rozmístěna tak,

- aby byla zabezpečena vzájemná podpora palbou děl uvnitř opěrných bodů čet;
- aby bylo zabezpečeno palebné spojení mezi sousedními protitankovými opěrnými body a zabezpečen styk;
- aby bylo možno odrazit útoky nepřátelských tanků maximálním počtem děl ze všech směrů;
- aby bylo možno využít převahy šikmé a boční palby.

Rotní protitankový opěrný bod brání čelní úsek do 700 m a do hloubky 700 m. Jeho organizátorem je velitel pěší roty, který si stanoví

¹⁾ Místo dosud používaného termínu »rotní protitankový rajon« zavádí se název »rotní protitankový opěrný bod«, který přesněji vyjadřuje odpovídající termín sovětský.

v protitankovém opěrném bodě dělostřeleckého velitele jako pomocníka (viz obr. 1).

Praporní protitankové uzly jsou organisovány veliteli praporů v praporních rajonech obrany.

Praporní protitankový uzel je souhrn rotních protitankových opěrných bodů spojených v jeden palebný systém. Jeho protitanková obrana musí být kruhová.

Praporní protitankový uzel obrany zahrnuje v sobě praporní protitankové prostředky, přidělené protitankové dělostřelectvo, přidělené tanky, samohybné dělostřelectvo a ženijní jednotky s prostředky protitankových zátarasů.

Všechny prostředky praporního protitankového uzlu jsou podřízeny veliteli praporu. Dělostřelecký velitel, zastávající nejvyšší funkci je u praporního protitankového uzlu zástupcem velitele praporu (technickým velitelem).

Počet děl k organisování praporního protitankového uzlu je určován nutností vytvořit hustou, protitankovou palbu jak před předním okrajem, tak v hloubce praporního uzlu. Podle rázu terénu a důležitosti směru bývá hustota dělostřelectva praporních protitankových uzlů různá.

Hlavní úsilí veškeré protitankové obrany musí směřovat k tomu, aby byl odražen hromadný útok nepřátelských tanků v mezích hlavního obranného postavení hlavního pásma obrany.

Praporní protitankové uzly rozložené v hlavním obranném postavení hlavního pásma obrany jsou silněji vybaveny než uzly na vnitřním a zadním obranném postavení. Nejméně polovina všech protitankových prostředků hlavního pásma obrany, musí být soustředěna v prostoru hlavního obranného postavení. Při hustotě protitankového dělostřelectva 25 děl na 1 km fronty bude na hlavním postavení soustředěno asi 10 až 15, případně až 17 děl na 1 km fronty.

Praporní protitankový uzel vytvořený pěším praporem, který je v prvním sledu pěšího pluku na hlavním obranném postavení hlavního pásma obrany, zaujímá šířku do 2 km a do hloubky 1,5 až 2 km a může mít k vytvoření protitankové obrany na hlavním směru 30 až 40 protitankových hlavních, počítaje v to tanky a samohybné dělostřelectvo (viz obr. 2).

Protitankové rajony

Na nejdůležitějších směrech v hloubce obrany ohrožených tanky, vytvoří se protitankové rajony podle rozhodnutí velitele sboru. Organisují se z protitankového dělostřelectva a z kanonů divisičního a posilového dělostřelectva, zesilují se tanky, samohybnými děly a ženijními jednotkami s prostředky na zřízení protitankových zátarasů.

V rámci plukovního úseku obrany organisuje protitankové rajony velitel pěšího pluku; vně plukovních úseků obrany jsou protitankové rajony organisovány podle nařízení a z prostředků velitele divise a velitele armádního sboru. Celkem může být v pásmu obrany armádního sboru vytvořeno 6 až 7 protitankových rajonů, t. j. 4 protitankové rajony pluků prvního sledu, 2 protitankové rajony divisi prvního sledu a jeden protitankový rajon armádního sboru.

Protitankový rajon představuje jednotný palebný systém s jednotným rozvrhem protitankové palby skloubený spolu s protitankovými překážkami a ženijními zátarasy. V celé podstatě je protitankový rajon mistrným dobře promyšleným a připraveným systémem protitankových

opatření, který je spojen jedním velitelstvím. V každém protitankovém rajonu se ustanovuje jako technický velitel dělostřelecký velitel, který zastává nejvyšší funkci v dělostřeleckých jednotkách protitankového rajonu. Tomuto veliteli podléhají všechny dělostřelecké, tankové a ostatní protitankové prostředky, které jsou přiděleny protitankovému rajonu.

Baterie se v protitankových rajonech rozmisťují tak, aby mezi sebou měly spojení palbou, protože jen za této podmínky mohou být nepřátelské tanky, které pronikly do úseků mezi bateriemi zničeny boční palbou. Mezery mezi bateriemi nesmějí přesahovat 400 až 600 m, což je závislé na ráži dělostřeleckých baterií.

Při rozmísťování baterií musí být přihlíženo k jejich rozčlenění do hloubky protitankového rajonu, protože nehluboké bojové sestavy protitankového dělostřelectva jsou snadno překonávány nepřátelskými tanky. Všechny baterie musí být ve vzájemné palebné součinnosti se sousedními protitankovými rajony nebo praporními protitankovými uzly a dělostřeleckými bateriemi.

Protitanková děla a baterie určené k palbě proti tankům se přizpůsobují k provádění kruhového postřelu a k odražení útoku tanků v noci nebo v mlze.

V protitankových rajonech musí být organisováno nepřetržité pozorování a zpravodajství o pohybech nepřátelských tanků. Velení vojskům v mezích protitankového rajonu musí být nepřetržité a pružné.

Velitel protitankového rajonu musí být obeznámen se situací v pásmu obrany armádního sboru. Musí přesně znát, v kterém údobí, s kým a jakou vzájemnou součinností nutno uskutečnit k odražení útoku nepřátelských tanků.

Nejslabším místem protitankových rajonů je to, že v nich nejsou pěší jednotky. Tato situace vytváří nutnost kryt protitankové rajony dělostřeleckou a minometnou palbou a palbou pěchoty, zvláště na křídlech. V údobí tankových útoků, musí být těmito prostředky odříznuta nepřátelská pěchota od tanků a rozprášena, kdežto protitankové prostředky nesmějí být odpoutány od plnění hlavního úkolu boje s tanky. Protitankové prostředky, které nejsou zajištěny krytím pěchoty a které nemají podpory automatických zbraní pěchoty a dělostřelectva, jsou snadnou kořistí jednotek výsadku nepřátelských samopalníků.

Protitankové rajony musí být připraveny k odražení útoku tanků v noční době nebo v mlze a za tím účelem musí být prováděno nepřetržité pozorování před předním okrajem. Dopředu a na křídla se vyčlení pozorovatelní, aby se předešel nenadálý útok nepřátelských tanků.

Protiletcká ochrana protitankových rajonů se organisuje v systému protiletcké obrany sboru (viz obr. 3).

Dělostřelecká protitanková záloha armádního sboru

Obránce nezná ve většině případů záměr nepřítele. Nezná dobu a směr jeho hlavního úderu. Proto musí být obránce připraven k odražení na všech možných směrech ohrožených tanky. Obrana nemá tankových sil a prostředků, aby byla všude stejně silná. Úsilí na ohrožených směrech, jak ukazují zkušenosti z blatenské operace, soustřeďuje se a narůstá v průběhu boje. Tento růst úsilí útočníka jde na újmu záloh obránce. Odražení útoku nepřátelských tanků v hloubce obrany je především věcí dělostřelecké protitankové zálohy, tankové zálohy, po-

hyblivých oddílů zatarasovacích atd. Zálohy zaujaly čestné místo v bojových sestavách vojsk, zvláště v obraně.

Dělostřelecká protitanková záloha armádního sboru je určena

- k zesílení protitankové obrany v prostoru hlavního obranného postavení na směrech hlavního úderu nepřátelských tanků;
- k zničení nepřátelských tanků v hloubce obrany;
- k zadržení útoku nepřátelského tankového uskupení, které proniklo do hloubky obrany, nemůže-li být splněn úkol zničení tohoto tankového uskupení dříve, než dojde pomoc od vyššího velitele.

Dělostřelecká protitanková záloha se vytváří z předepsaných prostředků sboru a z útvarů protitankového dělostřelectva přidělených armádnímu sboru. Může mít ve své sestavě od protitankového dělostřeleckého pluku do protitankové dělostřelecké brigády a 1 až 2 ženijní roty s protitankovými minami. Při stanovení sestavy dělostřelecké protitankové zálohy je nutno pokaždé vycházet z konkrétních podmínek bojové situace.

Sestava záloh se stanoví

- podle očekávané síly úderu nepřátelských tanků;
- podle toho, kolik má sbor protitankových prostředků, počítajíc v to prostředky posilové a
- podle počtu směrů, ohrožených tanky.

Dělostřeleckou protitankovou zálohu umístí velitel tak, aby byla zabezpečena možnost rychlého manévru, co možná mimo dosah pozorované palby nepřátelského dělostřelectva. Toto může být dosaženo rozmístěním divisií dělostřelecké protitankové zálohy poblíž uzlů cest a na vzdálenost 4 až 5 km od předního okraje hlavního pásma obrany; sborová záloha se umísťuje na hlavním směru mezi hlavním a druhým obranným pásmem. Prostor rozmístění dělostřelecké protitankové zálohy se vybuduje jako protitankové postavení.

Ve všech případech se vyžaduje rozmístit dělostřelecké protitankové zálohy na dříve vybudovaných postaveních nebo na příčkách.

V přípravném období se pro dělostřelecké protitankové zálohy připravují prostředky k zabezpečení manévru a protitanková postavení k odražení útoků tanků. Počet protitankových postavení je stanoven plánem obrany. To závisí na množství směrů ohrožených tanky.

V obranném pásmu sboru bývají průměrně dva až tři tankové směry. Na každém je třeba určit jedno až dvě protitanková postavení pro sborovou protitankovou zálohu.

Úspěch akcí dělostřelecké protitankové zálohy je dán rychlostí, při pravenosti manévru a včasnou pohotovostí k odražení tankového útoku. Úspěch této zálohy je též určen bojovým stmelením a bojovým výcvikem znalostí a dokonalým ovládnutím techniky.

Úspěch akcí dělostřelecké protitankové zálohy je značně zvýšen operuje-li v součinnosti s tankovou zálohou a s pohyblivým oddílem zatarasovacím.

Za takových podmínek je zabezpečeno hromadné použití protitankových prostředků, což je základem protitankové obrany.

Zasazení protitankové zálohy do boje vyžaduje velké pozornosti se strany velitele sboru a jeho štábu. Je třeba, aby byla do boje zasazena ve správné době a na správně zvoleném postavení. Zasazení této zálohy do boje musí být zajištěno pozemními vojsky a ochranou ze vzduchu. Je třeba, aby zasazení dělostřelecké protitankové zálohy do boje bylo překvapením pro nepřátelské tanky. Toho se dosahuje

- organisováním pozorování a přesnou znalostí situace;
 - správnou volbou cest k provedení manévru;
 - rozptýlením bojové sestavy v době manévru, ale soustředěním v době boje;
 - ochranou zasazení dělostřeleckých protitankových záloh ze vzduchu.
- Boj dělostřeleckých protitankových záloh s tanky nepřítele má obvykle jen dva manévry.

Vydá-li velitel armádního sboru (divise) celou svou dělostřeleckou protitankovou zálohu, musí si co nejdříve vytvořit novou.

Tankové zálohy pěších divisí a armádního sboru

Zkušenosti z kurské bitvy ukazují, že měla-li Sovětská armáda dostatečné množství tankových vojsk, bylo jich v obraně nejčastěji použito centralisovaně vševojskovým velitelem k provádění protiútoků (protiúderů) v rozhodném okamžiku na nejdůležitějších směrech, nebo jich bylo použito k zesílení protitankové obrany vedením palby s místa na dříve vybudovaných postaveních na pravděpodobných směrech útoků nepřátelských tanků. Zpravidla byly vybavovány tanky a samohybným dělostřelectvem i první sledy bránící se pěchoty.

Blatenská operace se vyznačovala širokým použitím tankových záloh k manévru na směry ohrožené tanky, jakož i k provedení protiútoků (protiúderů) spolu s ostatními druhy vojsk nebo samostatně k odražení tankových útoků nepřítele palbou s místa na postaveních dříve vybudovaných.

Úkolem tankové zálohy je rychlým manévrem zaujmout dříve vybudovaná palebná postavení a palbou s místa v součinnosti s dělostřeleckou protitankovou zálohou a pohyblivým oddílem zatarasovacím odrazit nepřátelské tanky, rozvíjející úspěch při průlomu obrany. Způsobit nepřátelským tankům maximální ztráty na materiálu, přinutit je k upuštění od dalšího útoku a vytvořit si vhodné podmínky pro provedení protiútoků nebo protiúderů.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že zamaskovaný tank, umístěný v okopu a připravený k palbě je schopen odrazit útočící 3 až 4 tanky, střelící z chodu. Proto bude tanková záloha při odražení úderu nepřítele nejčastěji odrážet útočící nepřátelské tanky palbou s místa na vybudovaném palebném postavení. Tanková záloha je díky pancéřování méně zranitelná nepřátelskou palbou. Je způsobilější k manévrování za nepřátelské palby než ostatní zálohy.

Palebná postavení (palebné čáry) tankových záloh, jsou obvykle čarami, z nichž jsou nepřátelské tanky napadány palbou s místa. Často jsou také východišti k provedení protiútoků. Volí se jedno až dvě na každém ohroženém směru, k vedení palby na odkryté se pohybující nepřátelské tanky tak, aby bylo každé z nich co možná orientováno k nejpravděpodobnějšímu směru útoku nepřátelských tanků. Křídla jejich jednotlivých postavení musí být kryta protitankovými zatarasami.

Tankové zálohy se vyčleňují v obraně zpravidla na stupni divise, přičemž bude tankovou zálohu tvořit nejčastěji tankosamohybný pluk divise nebo jeho větší část, jestliže z něho byla část tanků určena k vytvoření obrany vytvořením protitankových palebných ohnisek.

U armádního sboru, v jehož sestavě je mechanisovaná divise, není vždy nutné tvořit tankovou zálohu, neboť mechanisovaná divise bude zpravidla druhým sledem sboru a tím už přejímá funkci tankové zálohy.

Bude-li mechanisovaná divise použita v prvním sledu obrany armádního sboru nebo bude-li vtažena do obranného boje během vedení obrany, bude se jevit potřeba vytvořit tankovou zálohu i na stupni velitele sboru. Tento případ může nastat při přerušení útočného boje a přechodu do dočasné obrany, nebo při krytí mechanisovanou divisí vyjití armádního sboru z boje.

Velitel sboru v zájmu součinnosti a sladění úsilí, hlavně při plánování protiútoků, bude ve svém rozkaze často usměrňovat úkoly tankových záloh pěších divisí tak, aby zásah těchto záloh spolu s mechanisovanou divisí sboru byl hromadný a centralisovaný. Tím se využije manévrovací schopnosti tanků a možnosti jejich rychlého soustředění i v pásmech nepřátelské dělostřelecké a letecké činnosti.

Velitel vyšší jednotky v rozkaze pro činnost tankové zálohy určí palebná postavení na každém tankovém směru, odkud nutno odrazit nepřátelské tankové útoky. Dále organizuje velitel vyšší jednotky a jeho štáb na každém palebném postavení součinnost tankové zálohy s dělostřeleckou protitankovou zálohou, s pohyblivým oddílem zatarasovacím, dělostřeleckými skupinami a s letectvem, jakož i s prvním sledem a všeobecnou zálohou při protiútku.

Často vzniká otázka — kolik a jaké množství tanků (samohybných děl) přidělit k zesílení protitankové obrany. Odpověď na tuto otázku, jak již jsme uvedli, jest také dána tím, že při nedostatku dělostřeleckých protitankových hlavních nutných k vytvoření minimální protitankové hustoty, je třeba doplnit protitankovou obranu tanky nebo samohybnými děly při čemž však musíme se snažit ponechat si nutnou tankovou zálohu.

Síla tankové zálohy se však řídí některými faktory, z nichž šířka pásma obrany, počet a obsažnost tankových směrů jsou rozhodující.

Při obraně více tankových směrů je třeba si vytvořit silnou tankovou zálohu i na újmu nevybavení některých tankových směrů tanky k zesílení protitankové obrany. V jiném případě, jedná-li se o obranu pouze jednoho tankového směru v pásmu vyšší jednotky, je i účelné zasadit většinu tanků na zpevnění prvního sledu obrany, jestliže hustota protitankových zbraní a prostředků nedosáhla dostatečné hustoty nutné k udržení hlavního obranného postavení.

Případ, kdy si velitel ponechává větší část tanků a samohybných děl ve své záloze a pouze menší částí sesiluje protitankovou obranu bývá v celku nejčastější a nejvíce odpovídá účelnému použití tanků ve většině případů řešení obrany.

Tanky tankové zálohy se do počáteční hustoty protitankových hlavních nepočítají; do této hustoty je třeba započítat tanky určené jako palebná ohniska v léčkách.

Jest třeba zmínit se krátce o použití tanků určených k zesílení protitankové obrany v prvním sledu pěchoty. Těchto tanků a samohybných děl lze použít jako palebných ohnisek (dříve zvaných — pohyblivých nebo nepohyblivých palebných ohnisek) v sestavě pěchoty, většinou v hlavním obranném postavení ve vybudovaných okopecích na možných směrech úderů nepřátelských tanků. Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války z počtu tanků a samohybných děl, které byly u vyšší jednotky, byla část přidělena na doplnění minimální hustoty protitankových zbraní v hlavním obranném postavení.

Tanků bylo častokrát použito v palebných ohniscích i tenkrát, kdy hustota protitankových hlavních byla dostatečná právě za účelem zpevnění

(cementování) toho kterého tankového směru. Přítomnost tanků v řadách pěchoty má svůj velký morální význam.

Tankových (samohybných) čet, někdy i tankových rot používáme k vytvoření tankových léček.

Tankovou léčkou nazýváme takový druh bojové činnosti tanků a samohybných děl, kdy tyto skrytě rozmístěny vyčkávají nepřátelské tanky a neočekávanou palbou z blízka do boku a týlu nepřítele co možná na nejmenší vzdálenost (100 až 500 m) způsobí nepřátelským tankům co největší ztráty. Tanková léčka patří k prvkům protitankové obrany, proto umístění dané jí plánem předvídá její použití tam, kde může splnit svoje protitankové úkoly.

K úspěšné činnosti tankových léček je nutné dokonalé využití terénu. V lesnatém terénu a v horách je využití tankových léček vždy úspěšné.

Je však třeba počítati s tím, že léčka po zdařilém přepadu ze skrytého postavení mění svoje místo a uniká skrytými cestami na nové předtím připravené postavení. Proto součinnost ostatních prvků protitankové obrany musí být dobře organisována a nacvičena.

Jak ukázaly zkušenosti z Veliké vlastenecké války a zvláště zkušenosti z kurské bitvy nejsou tanky jen prostředkem útoku. Tanky podstatně přispívají k zlepšení obrany. Tanky obranu vyztužují, činí ji způsobilejší k houževnatějšímu odporu, ale také pohyblivější a schopnější manévru. Tanky našly v obraně použití jako prostředek boje s tanky útočníka. Při hromadném použití tanků u útočníka nutno počítat i s odpovídajícím stupněm použití tanků obránce k boji proti nepřátelským tankům.

Systém protitankových překážek a zátarasů

Systém překážek a zátarasů je podstatnou částí obrany jako celku a protitankové obrany zvlášť.

Všechny vybudované protitankové zátarasy, jakož i přirozené protitankové překážky musí být spojeny s palbou a především s protitankovou palbou.

Takového těsného svázání systému protitankových zátarasů a přírodních protitankových překážek se systémem protitankových paleb může být dosaženo, jen organisuje-li se protitanková obrana na základě jednotného zámyslu obrany.

Protitankovými zátarasy se kryjí všechny směry, ohrožené tanky, dále protitankové rajony, palebná postavení dělostřelectva, postavení tanků a samohybného dělostřelectva, při čemž všechny protitankové zátarasy musí být vždy pod účinnou palbou protitankových kanonů, minometů a kulometů.

Všechny přirozené terénní překážky (rokle, potoky, bažiny, lesy osady a j.), které jsou v obranném pásmu sboru, musí být uvedeny do takového stavu, aby se staly účinnými protitankovými zátarasy.

Protitankové zátarasy se budují v souhlase s plánem ženijního zabezpečení obranné operace armády a v souhlase s rozhodnutím velitele sboru.

Velkým nedostatkem zemních zátarasů je to, že vyžadují mnoho práce. Mechanisace zemních prací do značné míry urychluje jejich budování. Způsoby budování protitankových zátarasů jsou uvedeny ve slu-

žení pomůckce „Protitankové dělostřelectvo v obraně“ (Pom děl-1) v přílohách 1 až 4.

Minové zátarasy jsou nejúčinnějším prostředkem v systému protitankových zátarasů. Nepřekážejí rasantním palbám. Je obtížné odhalit je na leteckých snímcích. Na jejich zničení dělostřeleckou palbou je třeba velkého množství munice.

Průzkum a překonávání minových zátarasů je pro útočníka jedním z nejsložitějších úkolů.

Při zaujetí a organisaci obrany patří budování zátarasů vždy k nejpodstatnějším pracím.

Použití pohyblivého oddílu zatarasovacího

Úkoly boje s tanky vyvolaly nutnost použít k tomu sil a protitankových prostředků ženijních vojsk, zejména k rychlému budování protitankových minových polí. K tomuto úkolu jsou organisovány t. zv. pohyblivé oddíly zatarasovací.

Mimořádně velký význam těchto oddílů vynikl v bitvě u Kurska ve dnech 5. až 12. 7. 1943, kdy dvě armády středního frontu položily na 35 000 protitankových min. Na těchto zátarasech vylo vyraženo z boje asi 400 německých tanků a kolem 4000 vojáků. Miny byly nakladeny v hloubce na pravděpodobných směrech pronikání nepřátelských tanků a hlavně na směrech skutečného jejich pronikání, čímž jim byly přetínány cesty do hloubky obrany a tím byly nuceny k pohybu podél fronty. Pohyblivé oddíly zatarasovací budovaly protitankové minové léčky, zaminovávaly v průběhu boje východ z léček a konečně kladly miny přímo před tanky, často v jejich přímé palbě.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války mají v soudobé protitankové obraně pohyblivé oddíly zatarasovací úkol: skrytě a rychle vyrazit do prostoru akcí nepřátelských tanků s cílem rychle zaminovat pásma na směru jejich postupu, všemožně zdržovat postup nepřátelských tanků a působit jim co největší ztráty v součinnosti s ostatními protitankovými prostředky i samostatně. Úspěch akcí pohyblivých oddílů zatarasovacích je podmíněn rychlostí manévru, pečlivým průzkumem pravděpodobných směrů útoků nepřátelských tanků, správnou volbou pásem pro zaminování, těsnou součinností v průběhu boje s ostatními druhy vojsk, především dělostřeleckou protitankovou zálohou sboru (divisi).

Použití pohyblivých oddílů zatarasovacích dá nejlepší výsledky tehdy, operují-li tyto oddíly přímo v součinnosti se sborovou dělostřeleckou protitankovou zálohou, jakož i s pěchotou a dělostřelectvem. Při obcházení pásma zataraseného pohyblivým zatarasovacím oddílem, jsou tanky nuceny pohybovat se v ničivé palbě protitankové zálohy nebo protitankových prostředků pěchoty a tím utrpí značné ztráty.

Pohyblivý oddíl zatarasovací může být složen takto:

- u pěší divise — z čtyř ženistů — s 500 až 600 protitankovými minami;
- u mechanisované divise — do jedné ženijní roty vybavené 600 až 1000 protitankovými minami;
- u armádního sboru — z ženijní roty až praporu s 1000 až 2000 protitankovými minami s příslušným počtem aut na jejich dopravu.

Organisace průzkumu a pozorování nepřátelských tanků, hlášená služba

Organisovat průzkum a pozorování příprav a průběh útoku nepřátelských tanků vlastními vojsky a štáby je úkolem a povinností vševojskového štábu. Je to důležitá část plánu protitankové obrany. Všeobecným úkolem průzkumu při obranné operaci je včasné zjištění složení protistojících nepřátelských sil a prostředků a zejména těch, které jsou přisunovány k hlavnímu pásmu obrany, odhalit sestavu nepřátelských tanků a zámysl útoku. Toho se dosáhne cílevědomou prací orgánů leteckého průzkumu (jeho výsledky dostanou armádní sbory), a pozemního průzkumu před celou frontou, který je prováděn silami sboru. Pozemní průzkum musí být veden nepřetržitě.

K získání údajů o nepříteli a o jeho záměrech je nejdůležitější doba boje o zabezpečovací pásmo, o postavení bojového zajištění a doba vyražení tanků z východiště útoku.

Dobře organisované pozorování jakožto důležitý zdroj zpráv o nepříteli provádí se ze všech pozorovatelů, jakož i letadly ze vzduchu a orgány protiletecké hlášené služby.

Systém pozorování a hlášení musí být organisován nejen před předním okrajem hlavního pásma obrany, ale i v celé hloubce obrany armádního sboru.

Systém pozorování tanků, který je organisován všemi druhy vojsk musí zabezpečovat:

- včasné odhalení shromažďování nepřátelských tanků ve východišti útoku;
- odhalení zámyslu útoku nepřátelských tanků a včasné proniknutí hlášení o něm k nadřízeným velitelům a štábům, především dělostřeleckým;
- zjištění typů tanků a samohybného dělostřelectva, jejich množství a sestavu jejich bojového sledu;
- zjištění směru pohybu hlavního uskupení tanků.

Použití zastírání a maskování v protitankové obraně

V protitankové obraně se na zastírání a maskování kladou tyto úkoly:

- skrýt před nepřítelem skutečné rozložení prostředků protitankové obrany;
- zajistit utajení manévru a překvapení při použití protitankových záloh.

Z toho je třeba osvětlit zvláště otázku zastírání a maskování a jejich důležitost v protitankové obraně. K tomu je třeba poznamenat:

Ze zkušeností z Veliké vlastenecké války víme, že děla a palebné prostředky, které byly odhaleny nepřítelem ještě před zahájením útoku, byly ve většině případů zničeny za nepřátelské dělostřelecké přípravy. Z toho vyplývá důležitost, kterou má zastírání v protitankové obraně. K průzkumu pozemních cílů může být v příští válce v rozsáhlé míře použito radiolokačních prostředků. To činí ještě složitějším zastírání a rozmístění protitankových děl a prostředků.

Děla malých ráží a tarasnice mohou být až do zahájení nepřátelského útoku ukryta ve speciálně vybudovaných úkrytech, z kterých jsou

obsluhou vytažena teprve k vedení palby. Děla, která mají velkou váhu, musí být pečlivě zamaskována v palebném postavení. V příští válce je třeba počítat s rozmístěním protitankových děl za takovým krytem nebo maskovací stěnou, které vylučují možnost jejich odhalení radiolokačními prostředky. Toto umístění dovoluje někdy jen šikmé a boční palby.

Nutnost takového rozmístění děl pro přímou palbu nebude však často nějakou závadou v palebném systému děl pro přímou palbu, nýbrž určitou předností z toho důvodu, že boční palba vedená z malé vzdálenosti do boků tanků a samohybného dělostřelectva je mnohem účinnější než palba čelní.

Snaha skrýt před nepřítelem palebný systém protitankového dělostřelectva může vést k rozmístění protitankových kanonů a protitankových zbraní i na odvrácených svazích v palebných léčkách.

B. Manévr protitankovými prostředky v obraně

Zkušenosti z války ukázaly, že systém protitankových uzlů a rajonů určených k odražení útoku nepřátelských tanků palbou s místa, neřeší úplně otázku úspěšného boje s tanky, neboť soudobé mocné ničivé prostředky, které může útočník soustředit, jakož i velký počet tanků, schopných rychlého a překvapivého manévru, umožňují prolomit i dobře protitankově vybudovanou obranu.

Proto se používá manévru protitankových prostředků, t. j. protitankové zálohy, tankové zálohy a pohyblivého oddílu zatarasovacího k zesílení a živění protitankové obrany na ohrožených směrech.

V obraně je manévr protitankovými silami a prostředky nutnou podmínkou úspěšného odražení hromadných útoků nepřátelských tanků a to je také zárukou zmaření dosažení útočných cílů nepřítele.

Manévr protitankovými prostředky je třeba založit především na vytvoření pohyblivých protitankových záloh (z dělostřeleckých protitankových jednotek), tankových záloh a pohyblivých oddílů zatarasovacích. Jejich soustředění v rozhodném okamžiku a na rozhodujícím směru útoku nepřátelských tanků dovolilo, jak ukázaly zkušenosti, odrazit nebo silně zeslabit údery velkých tankových mas a tím bylo zabezpečeno udržení zaujatých obranných postavení. Manévr musí být uskutecněn rychle a organizovaně. Musí být promyšlen a včas připraven. Manévr se vypracovává v několika variantách v souhlase s plánem obranného boje. Základem manévru je rozhodnutí velitele armádního sboru.

Manévr se uskutečňuje palbou a pohybem z hloubky i podél fronty. Armádní sbor může být zesílen protitankovými prostředky nejen v době organisace obrany, ale i v průběhu obranného boje.

Manévr protitankovými prostředky a zálohami v začátku obranného boje, kdy byly již zjištěny hlavní směry úderu nepřátelských tanků, má při obraně armádního sboru rozhodující význam. Na těchto směrech je třeba rychle zvýšit hustotu protitankového dělostřelectva, tanků, ženijních, hlavně minových prostředků zatarasovacích, a jiných prostředků protitankového boje.

Zkušenosti ukázaly, že velitel sboru musí mít ve svých rukou dělostřelecké, protitankové, tankové a zatarasovací prostředky jako zálohy k zesílení protitankové obrany na směru hlavního úderu tanků nepřítele

nebo k odražení tankových úderů měnících směr útoku nebo k zničení tanků, které pronikly do hloubky obrany.

Je třeba si uvědomit, že boj dělostřelecké protitankové zálohy a pohyblivého oddílu zatarasovacího s nepřátelskými tanky má převážně ráz manévru. Nepřítel, který narazí na odpor se bude snažit provést v nejkratší době přeskupení svých sil a změnit směr hlavního úderu svého tankového uskupení. Velitel sboru tomu musí čelit rychlým manévrem protitankových záloh do boku nepřítele, a pokud je to možné, nepřítele předstihnout na nových směrech.

V průběhu boje musí být velitel armádního sboru připraven k provedení pohyblivého manévru dělostřelectvem a raketomety z úseků fronty, které nejsou v průběhu boje ohroženy útoky.

Bojová praxe za Veliké vlastenecké války ukázala, že účinnost protitankových záloh byla značně zvýšena, byla-li dobře naplánována a nepřetržitě udržována součinnost uvnitř záloh a byla-li zvláště pečlivě připravena jejich součinnost s jednotkami pěchoty, dělostřelectva a letectva a byl-li dobře připraven manévr.

Zabezpečit manévr protitankovými zálohami před úderem nepřátelského letectva je povinností velitele sboru. Použije k tomu své sborové protiletadlové dělostřelecké skupiny. Kromě toho budou vojska sboru chráněna stíhacím letectvem podle plánu velitele armády.

Uvedeme příklady, které ukazují úspěch manévru protitankovým dělostřelectvem:

V lednu roku 1945 byl proveden do pásma 3. ukrajinského frontu manévr třiapadesáti protitankovými dělostřeleckými pluky jen ze zálohy vrchního velitelství. Uvedené protitankové jednotky měnily během tohoto měsíce prostor svého použití dvakrát až třikrát, často na značné vzdálenosti. Na příklad 10. protitanková dělostřelecká brigáda byla přesunuta z prostoru Plovdiv v Bulharsku do prostoru Szekesfeharvar v Maďarsku, po překonání zasněžených průsmyků za 4 dny a noci, urazivši při tom vzdálenost 1300 km.

V pásmu 57. armády 3. ukrajinského frontu bylo v březnu roku 1945 v prvních dnech útoku hlavních sil Němců z prostoru jižně od Nagyboldony na Kapošvár přeskupeno: z pásma obrany 6. armádního sboru, na který nepřítel nezaútočil, 136 děl a minometů (z celkového počtu 454, které sbor měl, neboli 30%); značné množství dělostřelectva z některých úseků 64. armádního sboru, na které nebylo útočeno; tři pluky protitankového dělostřelectva a dělostřelectvo jedné pěší divise, které dorazily k armádě po zahájení operace.

V průběhu manévru se hustota dělostřelectva 57. armády na směr nepřátelského úderu měnila takto: první den nepřátelského útoku byla hustota 18 děl a minometů, druhý den 42 děl a minometů a třetí den 87 děl a minometů na 1 km fronty.

Rozsáhlým a mistrně provedeným manévrem dělostřelectva 3. ukrajinského frontu v lednových a březnových obranných operacích byl vytvořen výhodný poměr nejen v normálních dělostřeleckých prostředcích, ale i v protitankovém dělostřelectvu.

Uvedené příklady z blatenské obranné operace nám ukazují význam a rozsah manévru dělostřeleckými protitankovými prostředky.

Manévr protitankovými zálohami v blatenské operaci umožnil zajistit zálohy frontu pro následující přechod k rozhodné protiofenzivě. V tom je také cíl manévru protitankovými prostředky.

II. Použití druhů vojsk v protitankové obraně v různých údobích obranného boje armádního sboru

Pěchota

Podle slov bojových řádů pěchoty potvrzených zkušenostmi z Veliké vlastenecké války plní pěchota hlavní a nejobtížnější úkol v boji — zničení nepřítele bojem zblízka. Jejím úkolem v obranném boji je odrážet útoky nepřátelské pěchoty a tanků mocnou a přesnou palbou protitankových zbraní v součinnosti s celým systémem protitankové obrany a rozhodnými protiútoky způsobit nepříteli těžké ztráty a udržet bráněné území.

Pevná obrana je věcí cti pěchoty.

Pěchota operuje v obraně v těsné součinnosti s ostatními druhy vojsk.

Má-li obrana být schopna čelit hromadnému útoku tanků, musí mít pěchota možnost splnit v protitankové obraně hlavní úlohu při odrážení útoku tanků a při jejich ničení.

Pěchota musí být vždy připravena k samostatnému boji s tanky a mít k tomu všechny potřebné předpoklady a prostředky. Pěchota disponuje pro boj s tanky kromě protitankových kanonů, tarasnicemi a pancéřovkami, ručními protitankovými granáty, zápalnými lahvemi a prostředky pro boj zblízka.

Ruční protitankové zbraně, mající velkou pohyblivost a účinnost až do vzdálenosti 400 m doplňují palbu pěchotních protitankových děl a kryjí děla protitankového dělostřelectva.

Ruční protitankové granáty a zápalné láhve se osvědčily za Veliké vlastenecké války jako účinné protitankové prostředky na malé vzdálenosti.

Síla pěchotních protitankových prostředků je též v jejich hromadném použití. Úspěch boje s nepřátelskými tanky za Veliké vlastenecké války záležel především na vytrvalosti sovětských pěšáků, odvaze založené na oddanosti své vlasti, komunistické straně a velikému Stalínovi. Těžký a tvrdý boj vede pěchota.

V přípravném údobí obranného boje vybuduje pěchota obranu s hlediska ženíjního. Vykope okopy, zákopy, zřídí hlásná zařízení, kryty pro živou sílu a techniku, upravuje přirozené překážky k protitankové obraně a buduje protitankové zátarasy; provádí pozorování nepřátelských akcí v pohotovosti k jejich odražení.

Při boji o přední okraj hlavního pásma obrany soustřeďuje pěchota palbu svých prostředků na tanky. Minomety, kanony, kulomety a puškami vede boj s živou silou nepřítele, odřezává pěchotu od tanků, působí ji velké ztráty a zabraňuje vniknutí do hlavního obranného postavení hlavního pásma obrany izolováním tanků. Odříznutím od pěchoty ztrácejí nepřátelské tanky její podporu, slábne jejich úderná síla; jsou nuceny bojovat za nevýhodných podmínek, zdržují tempo útoku, aby pomohly vlastní pěchotě, což je nevyhnutelně spojeno s velkými ztrátami způsobenými protitankovými prostředky. Odolnost a vytrvalost pěchoty a jejich protitankových prostředků v boji o přední okraj má rozhodný význam pro úspěšný průběh obranného boje.

Tanky odtržené od nepřátelské pěchoty nebo tanky, které se vracejí k podpoře opozdivší se pěchoty, mohou být snadno zničeny protitankovými kanony.

Při nepřátelském průlomu hlavního obranného postavení hlavního pásma obrany musí pěchota svými protitankovými prostředky zamezovat další postup nepřátelských tanků, když jim předtím způsobila co největší ztráty. Ničí živou sílu, která postupuje za tanky, čelí rozvinování nepřátelských tanků čelně. Do hloubky úporně brání každé postavení, každý zákop. Pěchota svými aktivními akcemi zajišťuje výhodná postavení a východiště k přechodu do protiútoků.

Protiútoky proti nepříteli, který se vklíní do obrany mají rozhodující význam při řešení obranného úkolu. Nepřítel je nucen použít část svých tanků k odrazení protiútoků, tím zeslabovat sílu a tempo úderu na hlavním směru až k úplnému zastavení útoku.

Jako příklad použití pěchotních děl a minometů je možno uvést bojovou epizodu z kurské bitvy. Na jeden opěrný bod postupoval proud nepřátelských tanků. Naraziv na minová pole, pokusil se je obejít zleva, avšak minometná baterie zabránila prehradnou palbou provedení tohoto manévru. Tanky se pokusily obejít minová pole zprava, ale i tam jim minometníci prehradili cesty a přinutili je opět měnit kurs. Když na konec tanky ztratily orientaci, narazily na minová pole, při čemž čtyři z nich byly zničeny výbuchem min a ostatní byly zničeny palbou dělostřelectva.

Dělostřelectvo v protitankové obraně armádního sboru

Z celého počtu prostředků používaných v boji s tanky je nejúčinnějším prostředkem dělostřelectvo, které tvoří základ, kolem něhož se vytváří celý systém protitankové obrany.

Při dokonalé a pečlivé přípravě palebného systému dělostřelectva musí nepřátelské tanky nevyhnutelně utrpět porážku. Systém dělostřelecké palby záleží ve vytvoření pásem dělostřelecké palby před předním okrajem a v hloubce obrany, jakož i v organizaci možnosti soustředění co největšího množství palby dělostřelectva na kterémkoli směru útoku nepřátelských tanků. Systém palby musí zajišťovat vytvoření palebných léček jak na předním okraji, tak i v hloubce obrany. Boj s tanky vede dělostřelectvo palbou ze zakrytých palebných postavení a přímou palbou.

Ze všech druhů dělostřelectva má nejlepší výsledky v boji s tanky, jak ukazují zkušenosti z minulé války, protitankové dělostřelectvo, které operuje jako dělostřelectvo přímé palby.

Při organizování protitankové obrany je nutno se snažit o to, aby byly nepřátelským tankům způsobeny co možná největší ztráty ještě před příchodem k přednímu okraji hlavního pásma obrany. Za tím účelem se na směrech, které jsou nejvíce ohroženy tanky, vytvoří hloubka dělostřelecké palby nejen rozčleněním bojové sestavy dělostřelectva, ale i využitím její donosnosti.

V období, kdy se tanky přiblíží blíže k hlavnímu pásmu obrany, vede dělostřelectvo palbu na tanky od toho okamžiku, kdy se tanky dostanou na účinný dostřel. Dělostřelectvo řeší při boji s tanky tyto úkoly:

— na vzdálených přístupech k obrannému pásmu provádí daleké přepady palbou na proudy nepřátelských tanků, zdržuje jejich postup a způsobuje ztráty tankům jak v proudech, tak i v místech jejich soustředění. K daleké rušivé palbě se zapojuje dělostřelectvo rážemi

- od 122 mm výše. Ničení a umlčení cílů se dosahuje náhlými palebnými přepady dělostřelectva v síle alespoň dělostřeleckého oddílu;
- v prostorech východišť tanků musí dělostřelectvo a minomety hromadnou palbou způsobit ztráty tankům, rušit jejich bojovou sestavu, zeslabovat jejich pohotovost k útoku;
- na přímých přístupech k přednímu okraji vede dělostřelectvo boj s tanky pohyblivou přehradnou palbou, rozrušuje jejich bojovou sestavu a způsobí jim ztráty. Toho se dosahuje vytvořením mocných palebných clon na předem určených a co možná pozorovaných čarách v pásmech ohrožených tanků. Čáry palebných clon se volí ve vzdálenostech 300 až 500 m od sebe. Čára nejbližší k přednímu okraji je od něho vzdálena 300 až 400 m.

Bojové zkušenosti ukázaly, že dobře organisovaná dělostřelecká palba ze zakrytých postavení může nejen rozrušit bojovou sestavu tanků a zpomalit jejich postup k přednímu okraji, ale způsobit jim i značné citelné ztráty. Příklad:

V Sucho-Solotino dne 11. 7. 1943 zničilo 10 děl gardového houfnického dělostřeleckého oddílu palbou ze zakrytých postavení (na dálku 4800 m) 4 tanky ze skupiny 12 tanků.

Dobře připravená a mistrně provedená přehradná palba dělostřelectva a minometů spolu se ženijními zátarasy může způsobit citelné ztráty nepřátelským tankům. Tak na příklad na bělgorodsko-kurském směru bylo 5. 7. 1943 zničeno z 50 nepřátelských tanků útočících ze Zavidovky 12 tanků pohyblivou přehradnou palbou.

Téhož dne podnikl nepřítel v prostoru Razumnoje útok skupinou asi 60 tanků. Dostaly se do pohyblivé přehradné palby a ztratily 27 tanků. Skupina byla nucena útok přerušit.

Dělostřelectvo armádního sboru provádí ze zakrytých palebných postavení podle armádního plánu dělostřeleckou protipřípravu za tím účelem, aby způsobilo hromadnou palbou dělostřelectva a minometů nepříteli ztráty na živé síle a bojové technice, aby znemožnilo nepříteli provedení připraveného útoku nebo narušilo jeho organisovanost a plánovitost.

Cíli dělostřelecké protipřípravy mohou být kromě živé síly tanky a samohybné dělostřelectvo nepřitele.

Do systému dělostřelecké palby před útokem tanků je možno ještě počítat palby, které mají nepříteli zabránit odstranit protitankové zátarasy a zřítit průchody pro tanky a samohybná děla.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že se někdy i při provedení všech uvedených opatření boje proti tankům nepříteli podaří zachránit hlavní síly svých tanků k provedení útoku na hlavní pásmo obrany v hlavním směru. Proto spadá hlavní tíha boje s tanky na systém protitankové palby kanonů, které vedou přímou palbou boj z rotních protitankových opěrných bodů, z praporečnických protitankových uzlů a z protitankových rajonů.

Tento boj začíná ihned potom, když tanky projedou poslední čarou pohyblivé přehradné palby, kdy pohyblivá přehradná palba přejde do nepohyblivé přehradné palby odřezávající pěchotu od tanků.

Tanky, které pronikly k přednímu okraji, ničí se přímou palbou. Proto je nutno při organisaci protitankové obrany počítat s vytvořením přímé protitankové čelní a boční palby před předním okrajem pásma v hloubce 400 až 600 m.

Zkušenosti z bojů s tanky ukázaly, že se v boji s nepřátelskými tanky dosahuje neúčinnějších výsledků za podmínky centralisovaného řízení všech palebných prostředků patřících do téhož systému protitankové obrany.

Pro boj s těžkými tanky a samohybným dělostřelectvem nepřítele je nutno na neohroženějších místech začlenit do sestavy protitankových rajonů těžké samohybné dělostřelectvo a těžké dělostřelecké baterie. Palba těchto děl se zahajuje tehdy, když se nepřátelské těžké tanky dostanou do pásma přímé palby děl.

Při rozmístění palebných postavení všech dělostřeleckých oddílů je nutno usilovat o to, aby všechny baterie každého oddílu měly mezi sebou palebné spojení na vzdálenost přímého výstřelu, neboť všechno dělostřelectvo plukovních, divisních a sborových dělostřeleckých skupin je třeba připravit k odrazení nepřátelských tanků, kdyby pronikly do hloubky obrany.

Protiletadlové baterie se zpravidla rozmisťují v protitankových rajonech obrany. Takové rozložení palebných postavení protiletadlových baterií umožňuje jim plnit jejich hlavní úkol — ničit nepřátelské letectvo i v tom případě, kdy se nepřátelské tanky přibližují k protitankovému rajonu. Když je to nutné, mohou se protiletadlové baterie zúčastnit odrazení útoku nepřátelských tanků, čímž zesílí schopnost odporu uvedeného protitankového rajonu.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že v boji s tanky může být s úspěchem použito i raketometných jednotek, které střílí salvy na místo soustředění tanků pro útok. Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války způsobovala přímá palba raketometů na vzdálenost 500 až 2500 m citelné ztráty nepřátelským tankům.

Použití tanků a samohybného dělostřelectva při organizaci protitankové obrany

Útočník se snaží co nejdříve zjistit místa tankových postavení obránce poblíž předního okraje, aby mohl v období dělostřelecké a letecké přípravy zničit tanky umístěné v okopech v prostoru hlavního obranného postavení. Aby se tomu předešlo, je kromě maskování tanků důležité, aby se neprozradily zahájením palby na nepřátelské jednotky provádějící průzkum bojem. Proto se zpravidla tanky používané u praporů prvního sledu neúčastní odrazení nepřátelského průzkumu. Vyžaduje-li situace vedení palby jednotlivými tanky, musí tyto tanky rychle a skrytě změnit svá palebná postavení a pálit ze záložního postavení.

Někdy se tanky přidávají praporům, které obsazují zabezpečovací pásmo zúčastní se boje o jeho udržení.

Při zahájení útoku nepřátelských tanků zaujímají tanky obrany svá palebná postavení a palbu zahajují na účinný dostřel. Tanky umístěné v léčkách se nijak neprozrazují, dokud se neobjeví tanky nepřítele zcela blízko od nich.

Podle situace mění tanky palebná postavení podle rozkazů vsovojskového velitele, manévrují k zesílení palby v potřebném směru a za tím účelem, aby zaujaly výhodnější postavení k vedení boje s nepřátelskými tanky.

Podaří-li se nepříteli proniknout do obrany, zahajují činnost tanky v léčkách jakmile se nepřátelské tanky přiblíží na 100 až 500 m. Velitelé pluků a divisí zvětšují manévrem tanků z úseků na něž se neútočí

hustotu tanků v prostorech, kde se nepřátelské tanky vklínily do obrany, vytvoří spolu s protitankovým dělostřelectvem palebné léčky a přehrazují směry dalšího možného rozvinutí nepřátelských tanků do hloubky obrany.

Velitelé divisi a velitel sboru zasadí do boje své tankové zálohy teprve tehdy, když byl zjištěn směr hlavního úderu nepřátelských tanků, neboť jinak by se mohlo stát, že budou tankové zálohy, které byly zasaženy do boje dříve, zničeny nepřítelem na podružném směru.

Tankové zálohy zaujímají palebná postavení na určených čarách a člení svou bojovou sestavu takovým způsobem, aby maximální počet tanků a samohybných děl mohl vést palbu na tanky.

Začnou-li nepřátelské tanky ustupovat, zaútočí tankové zálohy bez přerušení palby nepříteli do boků, snaží se mu odříznout ústupové cesty a potom v součinnosti s ostatními druhy vojsk ho úplně zničit.

Letectvo

Účast letectva v boji s tanky se uskutečňuje v nejrůznějších formách, počínaje průzkumnou činností a konče přímými bojovými akcemi ze vzduchu na tanky.

Letectvo může v mezích svého okruhu působnosti zesilovat v krátkých časových úsecích úsilí bránících se vojsk na kterémkoli směru, aniž při tom změní svou základnu.

Letectvo se vyznačuje velkou schopností manévru, velkým doletem, mohutností palby a může ho být použito v obranném boji nejen jako prostředku přímé podpory bránících se vojsk, ale i jako prostředku samostatného napadení a zničení útočícího nepřítele, zvláště jeho mechanisovaných vojsk a tanků; letectvo je schopno svými akcemi zastavit nebo oslabit nepřátelský úder.

Akce letectva v obranných operacích a bojích se musí soustředit na směrech pravděpodobného nepřátelského útoku a na jeho hlavní síly.

Letectvo je prostředkem frontu. V rámci armádního sboru se ho použije jako prostředku podpory podle plánu armády (frontu). Velitel sboru organisuje k nejúčinnějšímu použití bojového letectva v rámci sboru, součinnost mezi pozemními vojsky a letectvem v jednotlivých údobích boje.

Použití bitevního letectva bude zaměřeno hlavně na nepřátelské tankové a mechanisované jednotky, co možná ještě v době, kdy jsou shromážděny nebo když se pohybují v proudech anebo v málo rozčleněných tvarech. Útočí na ně střemhlavým letem protitankovými pumami s výšky 400 až 200 m. Na delší proudy útočí zpravidla horizontálním náletem s výšek 400 až 100 m.

K napadení větších soustředění tanků a živé síly se kromě toho používá bombardovacího letectva, které provádí údery tříštivými pumami.

V přípravném období, kdy pozemní vojska organisují obranu a provádějí obranné práce, plní letectvo hlavně tyto úkoly:

1. Odhaluje hlavní uskupení nepřítele před frontou obrany sboru a zjišťuje směry akcí jeho hlavních tankových sil;
2. Zdržuje přesuny, soustřeďování a rozvíjení nepřátelských tanků před frontou obrany a plánovitě se připravuje k útoku. Způsobuje jim co největší ztráty a tím oslabuje sílu jejich úderu.

Uvedu příklad z bělgorodské obranné operace:

Dne 7. 7. 1943 prisunovali Němci z prostoru Tomarovka na sever

k frontě tankovou jednotku v počtu asi 400 tanků, aby jí použili k rozvinutí úspěchu. Skupina se stala ve dnech 7. a 8. 7. cílem opětovných soustředěných úderů bojového letectva a po velkých ztrátách byla přinucena přerušit další postup a rozptýlit se. Na konec mohla být tato skupina zasazena do boje jen v malých roztroušených skupinách a zamýšleného rozvinutí taktického úspěchu v úspěch operační nebylo dosaženo.

3. Kryje vlastní vojska před úderem nepřátelského letectva, zvláště protitanková děla, tanky v palebných postaveních a v prostorech soustředění.
4. Ničí sklady a zásoby pohonných hmot a munice nepřítele.

Hlavním úkolem letectva v době, kdy nepřítel zahájil útok a postupuje z výchozího postavení do východiště útoku, je rozptýlit v součinnosti s pozemní protitankovou obranou hromadnými úderem bojovou sestavu tanků před předním okrajem obrany a způsobit co nejvyšší ztráty na materiálu.

Při vklínění nepřátelských tanků do hloubky obrany plní letectvo tyto hlavní úkoly:

- ničí a napadá pěchotu a tanky nepřítele proniklé do hloubky;
- provádí úderem na druhé sledy, které nepřítel zasazuje k rozvinutí průlomu;
- zabezpečuje protiútoky divisi a sboru ničením nepřítele, který se vklíní do obrany, a při tom napadá především shluky tanků a přesunující se proudy tanků;
- provádí průzkum nad bojištěm a v hloubce sestavy nepřítele k odhalení jeho tankové zálohy a směru jejího přesunování;
- chrání vojska sboru před úderem nepřátelského letectva.

Ženíjní vojsko

V období přípravy obrany je nutno provést největší počet ženijních opatření, která do značné míry určují úspěch ženijního zabezpečení protitankové obrany v průběhu boje.

Budou to především tyto hlavní úkoly:

- budování protitankových zátarasů v zabezpečovacím pásmu (jestliže se zřizuje), před předním okrajem hlavního pásma obrany a celé hloubce pásma obrany sboru;
- zaminování rajonů palebných postavení dělostřelectva a protitankových rajonů pluků, divisi a sboru;
- budování a úpravy cest a mostů k zabezpečení hladkého manévru protitankových a tankových záloh;
- maskování vojsk a ženijních opatření protitankové obrany a budování klamných zařízení.

Akce ženijních vojsk při přímém zajištění protitankového boje probíhají různě podle toho, je-li zřízeno zabezpečovací pásmo nebo ne. Pro zvýšení odolnosti zabezpečovacího pásma proti tankům mají ženijní útvary a jednotky bojující v součinnosti s předsunutými oddíly velký význam tím, že zadržují postup nepřátelských tanků, vyčerpávají je a působí jim ztráty.

Hlavní úkoly ženijního vojska v boji na zabezpečovacím pásmu jsou

- vyhazovat mosty, klást minová pole a zřizovat tankové léčky;
- krýt ústup vlastních vojsk zatarasováním.

Není-li zřízeno zabezpečovací pásmo, budou ženijní jednotky plnit v průběhu boje o hlavní pásmo obrany tyto úkoly:

- obnovovat zničené zátarasý;
- rozmnožovat zátarasý a provádět minování na směrech průlomu nepřátelských tanků;
- ničit cesty a mosty;
- účastnit se společných protitankových akcí s dělostřeleckými protitankovými a tankovými zálohami a zajišťovat jejich manévry;
- manévrovat zatarasovacími prostředky.

Chemické zabezpečení protitankové obrany

Hlavní opatření k zabezpečení protichemické ochrany prostředků protitankové obrany musí směřovat k udržení bojeschopnosti bránících se vojsk. Za tím účelem musí být učiněna závčas opatření k odhalení a zničení nepřátelských prostředků připravovaných k chemickému útoku, k ochraně vojsk před chemickými útoky a co možná k nejrychlejšímu odstranění následků chemických útoků.

Dýmu bude v protitankové obraně nejčastěji používáno ke skrytí pohybů a při manévru prostředků protitankové a tankové zálohy a při zaujímání jejich palebných postavení.

Z chemických prostředků lze k boji proti tankům s výhodou použít stabilních a přenosných plamenometů, plamenometných min (fugasů), zápalných ručních granátů a zápalných lahví (vedle zápalných dělostřeleckých granátů a zápalných leteckých pum).

Plamenometných útvarů a prostředků, které byly přiděleny armádnímu sboru bude použito k plnění těchto hlavních úkolů:

- k zesílení protitankové obrany v hlavním pásmu obrany, zejména v praporech protitankových uzlech a rotních protitankových opěrných bodech;
- k zesílení protitankové zálohy.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že plamenometných jednotek, jakož i zápalných prostředků pěchoty má být používáno hromadně na hlavních tankových směrech a nemá se připouštět jejich rovnoměrné rozptylování po celé frontě. Plamenometné prostředky musí se hluboko členit a po zjištění hlavního úderu nepřátelských tanků je velmi důležitý včasný manévr plamenometnými prostředky z hloubky k odrazení útoku nepřátelských tanků v těsné součinnosti s protitankovou zálohou a pohyblivým oddílem zatarasovacím.

Charakteristika plamenometných útvarů a jednotek

Prapor stabilních plamenometů vede boj s nepřátelskými tanky a s živou silou nepřítele v součinnosti s protitankovým dělostřelectvem, ženijním vojskem a pěchotou. Může zaujmout samostatné palebné postavení na úseku širokém 3 až 4 km s dostatečným členěním do hloubky.

Každý plamenometný prapor, který je přidělen sboru, je mocným prostředkem k zesílení protitankové obrany a zabezpečení její pevnosti.

Samostatná rota přenosných plamenometů je určena k zesílení obranné odolnosti pěchoty na předním okraji obrany,

k zničení tanků a živé síly nepřítele ohněm zpravidla z vhodně umístěných lécek.

Jednotky přenosných plamenometů se rozdělují mezi pěší roty, umísťují se v rotních protitankových opěrných bodech a v opěrných bodech čet.

K zesílení protitankových zátarasů se vytvoří plamenometné přehraďdy (z fugasů a z jiných druhů zápalných zařízení) na směrech ohrožených tanky jednak před předním okrajem obrany, jednak i v hloubce obrany. Výhodné je umísťovat plamenometné přehraďdy z větší části v hloubce obrany a kombinovat je s protitankovými minovými poli.

III. Několik úvah a propočtů o protitankové obraně armádního sboru

A. Možnosti nepřátelského tankového úderu

Dříve než rozebereme možnosti armádního sboru při plnění úkolů protitankové obrany, podíváme se na možnosti nepřátelského tankového úderu v pásmu obrany armádního sboru.

Známe již příklady z obrany kurského předmostí, kde nepřítel soustředil 2165 tanků, t. j. průměrně 51 tanků na 1 km fronty. Na určitých směrech dosahovala hustota až 100 tanků na km fronty. K odražení těchto útoků bylo zasazeno 30 děl na 1 km fronty.

Na jaře roku 1945 v prostoru Blatenského jezera soustředil nepřítel k útoku na směr hlavního úderu na frontě 18 km 1370 tanků a na 300 obrněných transportérů; bylo to 76 tanků a 16 obrněných transportérů na 1 km fronty.

Zkušenosti z bojů s tanky v období Veliké vlastenecké války dovolily učinit závěry, zejména:

- že jedno dělo protitankového nebo kanonového dělostřelectva, které je v systému protitankové obrany, může vést boj s 2 až 3 tanky;
- k boji s tankovým uskupením o 100 tancích na 1 km fronty (s hlediska jejich členění) musí mít armáda asi 30 až 35 děl protitankových a kanonového dělostřelectva na 1 km fronty na směrech ohrožených tanky.

Zkušenostmi bylo také potvrzeno, že k odražení masového útoku tanků musí být protitanková obrana hluboko členěna a musí připouštět široké manévrování, zvláště protitankovým dělostřelectvem a tanky. Dělostřelecké prostředky musí být v průběhu obranné operace zesilovány v takových rozměrech, aby se nevýhodný poměr prostředků postupně změnil v převahu nad nepřítelem.

Při hustotě 100 nepřátelských tanků na 1 km fronty musí mít bojová sestava útočících nepřátelských tanků několik sledů proto, aby byla vytvořena možnost manévru tanků na bojišti a aby byly zmenšeny ztráty způsobené palbou obránce a současně zabezpečena nepřetržitost zesilování úderu z hloubky.

První sled nepřátelských pěchotních tanků (nebo tanků přímé podpory pěchoty) může mít od 30 do 50 tanků na 1 km fronty.

Druhý sled se stejným množstvím tanků byl obvykle určen k rozvinutí taktického úspěchu po zdolání hlavního pásma obrany.

Musí tedy být armádní sbor prvního sledu armády schopen odrazit první a druhý sled nepřátelských tanků. K odražení útoku tanků prvního sledu se použije protitankových prostředků rozložených na hlavním obranném postavení hlavního pásma obrany.

Vezmeme-li v úvahu hustotu 50 nepřátelských tanků na šířce 1 km fronty a zkušenost z Veliké vlastenecké války, kdy jeden kanon úspěšně bojoval s 2 až 3 tanky, budeme musít počítat v hlavním obranném postavení s 15 až 17 kanony na 1 km fronty. Tento počet protitankového dělostřelectva bude s to úspěšně čelit úderu nepřátelských tanků prvního sledu.

K odražení druhého sledu tanků, který může mít též 30 až 50 tanků na 1 km fronty, musí mít obránce kromě protitankového a kanonového dělostřelectva, rozloženého na hlavním obranném postavení, v hloubce hlavního pásma obrany po celé jeho hloubce silnou protitankovou obranu. Asi 50% protitankových prostředků musí být rozloženo v prostoru divisních a sborových záloh. Z těchto prostředků bude možno v průběhu obranného boje zesílit dělostřelecké protitankové prostředky ve směru hlavního úderu nepřátelských tanků. Kromě toho se na tomto směru zasadí protitankové dělostřelectvo, tanky a samohybné dělostřelectvo z úseků tankům nedostupných a dělostřelectvo protitankové zálohy a tankové zálohy, jakož i pohyblivé oddíly zatarasovací. Všechna tato opatření povedou k tomu, aby nevýhodný počáteční poměr sil byl postupně přeměněn na převahu sil nad nepřítelem. Úsilí protitankových prostředků v boji s tanky bude doplňováno akcemi dělostřelectva, zejména kanonového, rozloženého na těchto směrech v zakrytých palebných postaveních. Toto dělostřelectvo vede boj přímou palbou s tanky, které se přiblíží k jeho palebnému postavení.

V soudobém útoku stanoví řády kapitalistických států, zejména USA, rozdělení útočících vojsk na skupinu hlavního úderu, kde soustřeďují maximální síly a prostředky, zvláště tanky, s cílem dosáhnout rozhodnutí, a na skupinu pomocného úderu, jehož hlavním úkolem je pomoci hlavnímu úderu upoutáním co nejvíce sil a hlavně záloh.

Vycházejíce z toho a z ustanovení amerických předpisů, můžeme předvídat, že v pásmu obrany armádního sboru na tankovém směru mohou útočit v prvním sledu armády útočníka dva sbory nepřítele na šířce 10 až 12 km.

Podle organizačních údajů je v každé americké pěší divisi 148 tanků. Pro přímý boj se však bere v úvahu jen 134 tanků.

Sbor má ve své sestavě dvě pěší divise a jednu obrněnou tankovou divisi nebo jen tři pěší divise.

Budou-li v pásmu armádního sboru útočit dva nepřátelské sbory, každý o dvou pěších divisích a jedné tankové divisi, bude celkový počet tanků:

4 pěší divise	134 tanků $\times 4 =$	536 tanků
2 tankové divise	303 tanků $\times 2 =$	606 tanků
Celkem		1142 tanků

Bude tedy hustota tanků útočících v pásmu 12 km širokém
 $1142 : 12 = 95$ až 100 tanků na 1 km fronty.

Bude-li mít jeden z útočících sborů tři pěší divise, bude celkový počet tanků:

5 pěších divisí	134 tanků $\times 5 =$	670 tanků
1 tanková divise	303 tanků $\times 1 =$	303 tanků
Celkem		973 tanků

Bude tedy hustota tanků na 1 km fronty

$$973 : 12 = 80 \text{ až } 85 \text{ tanků}$$

Členění tanků je určováno bojovou sestavou sboru, t. j. v prvním sledu sboru dvě pěší divise, které mají 268 tanků, u dvou sborů je to 536 tanků. V pásmu 12 km je to 45 až 50 tanků na 1 km fronty v prvním sledu.

Hustota tanků druhého sledu — dvou tankových divisi o 606 tanků je asi 50 tanků na 1 km fronty.

Je-li tanková divise jen u jednoho sboru, bude hustota druhého sledu: 134 tanků pěší divise a 303 tanků tankové divise, t. j. 437 tanků.

Na 1 km fronty je to 35 až 40 tanků.

Předpokládáme-li, že členění tanků útočníka bude při předepsaném počtu tanků v pěších plucích a divisích odpovídat bojové sestavě, můžeme to schematicky vyobrazit tak, jak je to naznačeno v obr. 4.

Z á v ě r

K odrazení hromadných tankových útoků dosahujících hustoty asi 100 tanků na 1 km fronty musí být v taktické hloubce obrany umístěno 25 děl protitankového dělostřelectva na každý kilometr fronty.

Z toho je třeba určit do hlavního obranného postavení 15 až 17 protitankových děl, ostatní umístit v prostoru divisních a sborových záloh a v protitankové záloze velitele sboru. Protitankových záloh a prostředků protitankové obrany z netankových prostorů a z hloubky obrany bude použito k manévru na ohrožené směry, kde utvoří dostatečně širokou a hustou protitankovou obranu.

V další části zhodnotím možnosti armádního sboru prvního sledu armády při organizaci a vedení protitankové obrany.

B. Možnosti armádního sboru při odrazení hromadného útoku tanků

Základním činitelem boje s nepřátelskými tanky je přímá palba praporečnických a plukovních kanonů, protitankového dělostřelectva a kanonů divisního dělostřelectva určených k boji s tanky. Tyto protitankové palby jsou v těsné souhře s palbami dělostřelectva v zakrytých palebných postaveních, s palbami tanků a samohybného dělostřelectva a jsou také skloubeny se širokým využitím přirozených překážek a zátarasů.

Můžeme však předpokládat, že se kromě protitankového dělostřelectva a speciálně k tomu účelu určených kanonů, průběhem obranného boje zapojí do boje ze svých palebných postavení veškeré ostatní divisní a sborové dělostřelectvo kanonové, houfnicové i protiletadlové. (Při propočtu hustoty protitankových hlavní nepřipadá však dělostřelectvo v zakrytých palebných postaveních v úvahu pro výpočet hustoty protitankových děl.)

Z dělostřelectva armádního sboru může být do protitankové obrany zapojeno okolo 280 až 290 děl, počítáme-li veškeré kanony a samohybná děla pěších pluků (počty jsou uvedeny pouze jako příklad).

Může se pak střední hustota protitankových prostředků u armádního sboru projevit takto:

Pásma obrany	Při šířce pásma obrany AS	
	20 až 24 km	16 km
Hlavní pásma obrany (dvě pěší divise)	9 až 11	13
Druhé pásma obrany (mechanisovaná divise)	3 až 4	5
Celkem u sboru	12 až 15	18

Jak je vidět z uvedených čísel, nezabezpečuje počet dělostřelectva v armádním sboru plně možnost vytvoření požadované hustoty protitankových kanonů a kanonů pro přímou střelbu k odrazení masového útoku nepřátelských tanků.

Hustota protitankové obrany může být v některých místech zvětšena při nerovnoměrném rozdělení protitankových prostředků na frontě. Zkušnosti ukázaly, že značná část pásma obrany sboru bývá tankům nedostupná nebo těžko dostupná, a to právě umožňuje soustředit hlavní síly a prostředky na směrech pravděpodobných útoků tanků, tím zvětšit hustotu dělostřelectva na hlavních tankových směrech a oslabit tak hustotu dělostřelectva na směrech tankům nedostupných.

Přední okraj obrany je třeba volit za přirozenými překážkami a současně budovat protitankové zátarasy.

Pěší divise svými dělostřeleckými prostředky může vytvořit hustotu protitankových děl, která dostačuje k odrazení masového útoku tanků na frontě 4 až 5 km široké. Na zbývajícím úseku obrany divise bude hustota protitankového dělostřelectva asi 2 až 3 děla na 1 km fronty.

Má-li hlavní pásma obrany armádního sboru před předním okrajem přirozené překážky tvořící 50 až 60% celé šířky pásma obrany a počítáme-li že k boji s tanky nepřítele je třeba, aby se zapojilo veškeré dělostřelectvo, které je v zakrytých palebných postaveních na tankových směrech, umožní předepsané protitankové prostředky sboru vytvořit vysokou hustotu protitankových prostředků, schopnou odrazit hromadné úderu nepřátelských tanků.

Avšak armádní sbor bránící důležitý směr, který dovoluje hromadně použít nepřátelských tanků, bude musit být posílen protitankovými prostředky, t. j. dělostřeleckým protitankovým plukem nebo protitankovou dělostřeleckou brigádou. Jinak by si poměr sil vynutil zasazení tanků a samohybných děl sboru pro přímou obranu praporek protitankových uzlů a v protitankových rajonech. Tím by důležitý prvek obrany, a aktivnost, byl vážně ohrožen. Je sice pravda, že zařazením tanků do sestavy divise a sboru značně vzrostou možnosti sboru, co se týká obrany, ale třeba si znovu připamatovat, že tanků je plně využito jen tehdy, je-li jich použito hromadně na nejdůležitějším směru a nejsou-li rozdrobeny po celé délce fronty a v hloubce obrany.

Protitankové zátarasy

Systém protitankových zátarasů spolu s přirozenými protitankovými překážkami a palbou protitankových prostředků jsou důležitými činiteli

protitankové obrany. Systém palby a systém zátarasů musí tvořit jeden celek.

Protitankové zátarasy se budují jak před předním okrajem hlavního pásma obrany, tak v taktické hloubce obrany na pravděpodobných směrech útoku tanků.

Zvláštního rozvoje v poslední válce dosáhly protitankové minové zátarasy před předním okrajem hlavního pásma obrany i v hloubce hlavního postavení.

Průměrné normy hustoty protitankových zátarasů a spotřebu protitankových min na 1 km fronty podle zkušeností z Veliké vlastenecké války uvádím v této tabulce:

	Hlavní obránné postavení	Zadní postavení	Celkem hlavní obránné pásma	Druhé pásma obrány	Celková taktická hustota
Průměrná hustota protitankových zátarasů (t. j. délka zátarasů na 1 km)	1,0	0,5	1,5	0,5 až 1,0	2 až 2,5
Průměrná spotřeba protitankových min (v kusech)	1000	500	1500	500-1000	2000-2500

V tabulce jsou uvedeny střední normy zátarasů. Na ohrožených tankových směrech bude hustota větší na vrub zmenšení těchto středních porem na méně důležitých úsecích obrany.

Vezmeme-li v úvahu údaje tabulky, potřebuje armádní sbor ke kladení minových zátarasů značný počet ženistů. Je-li sbor zesílen v obranně průměrně třemi ženijními prapory, bude třeba k vybudování minových protitankových zátarasů 60 až 70% z celkového počtu ženistů sboru. Ženíjní rota může položit na hlavním postavení pod nepřátelskou palbou jen 500 protitankových min, mimo palbu 1000 protitankových min za jeden pracovní den.

Má-li armádní sbor šířku pásma 20 km, znamená to na hlavním obranném postavení $20\,000 : 500 = 40$ pracovních dní ženijní roty. V taktické hloubce obrany $30\,000 : 1000 = 30$ pracovních dní ženijní roty. Celkem je třeba 70 pracovních dní ženijní roty nebo 4 až 5 ženijních praporů na 5 dnů.

Zabezpečení obranného boje plamenomety

Armádnímu sboru, který je na hlavním směru, budou většinou přiděleny armádou jednotky plamenometů buď s úkolem, jak jsme již uvedli, to je k zesílení odolnosti prvního sledu protitankové obrany, nebo k zesílení protitankové zálohy sboru.

K zesílení prvního sledu, t. j. praporek protitankových uzlů nebo protitankových rajonů, může být s výhodou použito rot a čet přenosných plamenometů. Naproti tomu praporu stabilních plamenometů se dá pro jeho manévrování schopnost a velký účinek lépe použít v záloze velitele sboru nebo divise na hlavním směru. V těsné součinnosti s dělostřeleckou protitankovou zálohou a pohyblivým oddílem zátarasovacím

tvorí prapor stabilních plamenometů vážnou překradu vlonu nepřátelských tanků. Jeho použití se plánuje vždy na hlavních a rozhodujících směrech.

Z á v ě r

Současný armádní sbor může svými dělostřeleckými prostředky vytvořit na frontě do šířky 12 km hustotu protitankových kanonů k odražení masového útoku tanků v počtu 20 až 24 protitankových kanonů v taktické hloubce. Počet prostředků protitankového boje v armádním sboru plně nezabezpečuje možnost vytvořit požadovanou hustotu protitankových kanonů pro přímou střelbu v celém pásmu obrany.

Proto je třeba přední okraj hlavního pásma obrany volit za přirozenými překážkami s využitím protitankových přirozených a umělých překážek. Na tankových směrech vytvořit spolehlivou hustotu protitankových prostředků.

Mimo to je nutno v systému protitankové obrany hojně využívat tanků a samohybného dělostřelectva jakožto mohutného prostředku k udržení aktivity obrany.

Přes to, že současný armádní sbor na pomocném směru může vytvořit pevnou protitankovou obranu, na hlavním směru bude potřebovat zesílení jednoho dělostřeleckého protitankového pluku až jedné dělostřelecké protitankové brigády, jeden až dva prapory ženistů s 50 000 protitankovými minami, jeden až dva prapory stabilních plamenometů a asi tři roty přenosných plamenometů.

IV. Organisace protitankové obrany armádního sboru v obranném boji

A. Zásady organisace protitankové obrany

Soudobá obrana musí směřovat k odražení hromadných útoků nepřátelských tanků a k zničení jich při průlomu do hloubky obrany. Protitanková obrana je základem soudobé obrany a musí být nejdůležitějším činitelem bojového zabezpečení vojsk.

Buduje se po celé hloubce obrany, t. j. po celé hloubce obrany sboru. Nejsilněji se organisuje protitanková obrana v hlavním pásmu obrany v jeho hlavním obranném postavení, aby bylo zabezpečeno odražení nepřátelských tanků, především před předním okrajem hlavního pásma obrany. Největší hustotu prostředků protitankové obrany je třeba položit na nejpravděpodobnější směry tankových útoků.

Protitanková obrana se buduje především na palbě protitankového dělostřelectva, samohybného dělostřelectva a tanků ve spojení s přirozenými překážkami a protitankovými zátarasy a doplněné palbou dělostřelectva rozloženého v zakrytých postaveních a na vzájemné součinnosti s manévrem dělostřeleckými protitankovými zálohami, tankovými zálohami a pohyblivými oddíly zatarasovacími. Protitanková obrana musí mít potřebnou hustotu palby a minových zátarasů.

Soudobému hluboko členěnému úderu nepřátelských tanků může čelit především hluboko členěná protitanková obrana.

V podstatě je řešení úkolů protitankové obrany založeno na snaze zničit nepřátelské tanky před předním okrajem hlavního pásma obrany, a vklíní-li se do obrany, nepřipustit, aby se rozvinuly do hloubky, palbou s místa a manévrem protitankových a tankových záloh je zničit.

Hlavní úsilí veškeré protitankové obrany musí směřovat k tomu, aby byl odražen hromadný útok nepřátelských tanků před hlavním obranným postavením nebo na něm. Proto musí být alespoň polovina veškerých protitankových dělostřeleckých prostředků a protitankových prostředků, které jsou v hlavním obranném pásmu, soustředěna k udržení hlavního obranného postavení.

Při hustotě dělostřelectva — hlavního prostředku protitankové obrany 25 děl na 1 km fronty — to bude činit asi 10 až 17 děl na 1 km fronty v hlavním obranném postavení.

Hustota protitankového dělostřelectva v zadním obranném postavení a v druhém obranném pásmu nepřevyšuje 7 až 10 děl na 1 km fronty.

Na nejdůležitějších úsecích obrany v mezích hlavního obranného postavení může být zesílena hustota protitankových kanonů a posilových prostředků. Toto zesílení protitankového dělostřelectva a ostatních prostředků boje s tanky bude prováděno na vrub určitého zmenšení hustoty děl pro přímou střelbu a protitankových prostředků na ostatních úsecích, kde jsou méně pravděpodobné hromadné útoky nepřátelských tanků.

Protitanková obrana musí být včas promyšlena, těsně spojena jedním plánem — jedním zámyslem velitele sboru.

Nutno pečlivě promyslet systém protitankové palby, která musí zabezpečovat:

- účinnou a hustou palbu děl pro přímou střelbu na přístupech k přednímu okraji hlavního pásma obrany do hloubky alespoň 400 m,
- palebné spojení mezi rotními protitankovými opěrnými body, zvláště v hlavním obranném postavení, palebnou součinnost praporečnických protitankových uzlů, protitankových rajonů a kanonového dělostřelectva ve spojení s přirozenými překážkami, zářasy a údery letectva,
- možnost odražení nepřátelských tankových úderů maximálním počtem kanonů ze všech směrů,
- využití převahy šikmé a boční palby,
- vytvoření hluboko členěné palby, aby se nepřátelské tanky střetly se vzrůstajícím palebným odporem,
- možnost zvýšení hustoty protitankové obrany manévrem palbou z hloubky a čelně, a to všemi dělostřeleckými protitankovými zálohami, tankovými zálohami a pohyblivými oddíly zatarasovacími, jakož i využitím širokého manévru protitankových prostředků z nena-
padených úseků,
- odolnost protitankových prostředků vybudováním okopů, krytů, spojovacích průchodů k manévrování, budováním cest a pečlivým maskováním.

B. Rozhodnutí o organizaci protitankové obrany

Úloha velitele armádního sboru

Při organisování obrany, zvláště protitankové, musí velitel sboru počítat s tím, že iniciativa v podstatě je v rukou útočníka, který stanoví dobu a místo útoku. Avšak to vůbec neznamená, že velitel sboru musí ve svých rozhodnutích zaujímat pasivní stanovisko, čekat na zjevnější odhalení nepřátelského úmyslu a snažit se odrážet nepřítele jen na ohrožených směrech v průběhu boje.

Tvoří-li v útočném boji základ rozhodnutí velitele sboru volba směru hlavního úderu, zvláště tanků, musí být v obranném boji v protitankové obraně, za základ rozhodnutí velitele vzata myšlenka zničit nepřítele, jeho tanky pomocí příslušné úpravy terénu, s využitím zátarasů a uskupení protitankových prostředků, které by dovolily ihned v začátku zlomit a oslabit nepřátelské uskupení tanků, způsobit mu velké ztráty, rozptýlit je, desorientovat je a tím připravit podmínky pro zničující protiútok. To, co je výhodné pro nepřítele, co se týká terénu ve směru útoku nepřátelských tanků, je nutno učinit pro něho nevýhodným a vnutit mu svou vůli. Jen za těchto podmínek učiněné rozhodnutí velitele armádního sboru zabezpečuje porážku nepřítele a vytvoření výhodných podmínek k akcím záloh a druhého sledu armády ke konečnému jeho zničení.

Podkladem rozhodnutí velitele armádního sboru k protitankové obraně je úkol daný představeným velitelem a celková bojová situace. Úkol daný představeným velitelem stanoví cíl, kterého je nutno dosáhnout v obranném boji; bojová situace podmiňuje způsob dosažení cíle.

Za základ rozhodnutí velitele sboru, jak již bylo podotčeno, musí být vzata myšlenka vnutit nepříteli boj za nevýhodných pro něho podmínek a způsobit mu maximální ztráty tanků, živé síly a tak si vytvořit podmínky k následujícímu přechodu do útoku.

Rozhodnutí velitele k protitankové obraně vyplývá z ujasnění úkolu a ze zhodnocení situace.

Velitel sboru přijímá obvykle rozhodnutí k organizaci protitankové obrany na mapě a potom je na velitelském průzkumu upřesňuje v terénu.

Velitel sboru se rozhoduje k provedení protitankové obrany s hlediska celkového rozhodnutí k obraně. Velitel sboru je za těchto podmínek povinen poskytnout vojskům dostatek času k provedení protitankové obrany v terénu. Po ujasnění si úkolu, zhodnocení situace a vydání předběžných nařízení vojskům provádí velitel armádního sboru spolu s veliteli druhů vojsk a s podřízenými veliteli průzkum obranného pásma.

Při průzkumu si velitel sboru upřesňuje tyto otázky protitankové obrany:

- vytyčení předního okraje hlavního pásma obrany, možnost využití přirozených protitankových překážek a zapojení do systému obrany předního okraje;
- stanovení směrů ohrožených tanky a jejich možnosti;
- vytyčení předního okraje hlavního, vnitřního a zadního obranného postavení, příček, protitankových rajonů a prostorů palebných postavení na nejdůležitějších, tanky ohrožených směrech;
- rozložení zátarasů na nejdůležitějších tankových směrech před prvním zákopem a v hloubce obrany, jakož i jejich krytí všemi druhy palby se zřetelem k tomu, aby zátarasy nepřekážely provedení protiútoků;
- zabezpečení boků obranného systému s protitankového hlediska;
- upřesnění předního okraje druhého obranného pásma, systém protitankové palby před druhým obranným pásmem a upřesnění rozložení protitankových zátarasů a hloubky obrany;
- opatření k zabezpečení volnosti manévru sborové dělostřelecké protitankové a tankové zálohy, jakož i oddílů zatarasovacích, opatření

k zabezpečení jejich palebných postavení a součinnosti na palebných postaveních.

Není-li dost času, provádí se průzkum velitele sboru, co se týká směrů ohrožených tanky v pásmu obrany, podle pořadí a stupně jejich důležitosti.

Rozhodnutí k obraně upřesňuje velitel sboru v terénu po provedení průzkumu. Toto rozhodnutí obsahuje:

- nejpravděpodobnější směry útoků nepřátelských tanků, kde budou nejpravděpodobnější shromaždiště tanků nepřítele při jejich zaujetí východiště;
- zámysl — myšlenku zničení nepřátelských uskupení tanků;
- systém protitankové obrany — praporeční protitankové uzly na hlavních tankových směrech; protitankové rajony;
- úkoly dělostřelectva v boji s tanky před předním okrajem hlavního pásma obrany; umístění dělostřelecké protitankové zálohy, tankové zálohy, jejich úkoly a manévry; zabezpečení styků; palebná postavení po jejich rozvinutí;
- rozdělení protitankových prostředků;
- systém protitankových zátarasů, jejich hustotu na jednotlivých tankových směrech; pohyblivé oddíly zatarasovací, místo soustředění, jejich manévry a čáry rozvinutí;
- součinnost složek protitankové obrany, zvláště dělostřeleckých protitankových záloh, tankových záloh a pohyblivých oddílů zatarasovacích na směrech a pásmech;
- pozorování a hlášení vojsk o zjištěných přípravách nepřátelského tankového útoku, úkoly na směrech ohrožovaných tanky;
- pohotovost systému protitankové palby;
- protitankové zajištění VS.

Po vydání rozhodnutí dá velitel sboru pokyny náčelníku štábu sboru a velitelům druhů vojsk o protitankové obraně.

Náčelníku štábu sboru:

- k vypracování plánu protitankové obrany a rozkazů k protitankové obraně;
- ke kontrole plnění rozhodnutí velitele sboru;
- k organizaci součinnosti všech opatření protitankové obrany;
- k zabezpečení styků a boků;

Veliteli dělostřelectva sboru:

- jaký počet kanonového dělostřelectva nutno zasadit přímo v protitankové obraně;
- na kterých směrech připravit protitankovou obranu, pořadí zasazení a způsob použití dělostřelectva v zakrytých postaveních v protitankové obraně;
- složení dělostřelecké protitankové zálohy a které kanonové dělostřelectvo nutno zasadit do manévru;
- stanoví směry ohrožené tanky.

Veliteli tankového a mechanizovaného vojska:

- uskupení tankových vojsk nepřítele před frontou sboru;
- stav a možnosti tanků sboru;

- podmínky činnosti tanků, zvláště při odrážení velkých uskupení nepřátelských tanků a při vedení aktivní obrany;
- pokyny k bojovému použití tankových a mechanisovaných vojsk sboru.

Náčelníku ženijních vojsk:

- stanoví směry, které jsou nejvíce ohroženy tanky;
- v kterých úsecích budou zřízeny minové zátarasy a v jakém pořadí;
- složení pohyblivého oddílu zatarasovacího, způsob jeho použití a s kým spolupracuje;
- jakou je nutno mít zálohu ženijních sil a prostředků, atd.

Chemickému náčelníku:

- pořadí použití plamenometných prostředků;
- zálohu chemických prostředků a prostor rozmístění;
- postavení k rozvinutí plamenometných prostředků atd.

Poté přistupuje štáb k práci na plánování protitankové obrany a provádí ji hlavně v těchto úsecích přípravných prací štábu:

- vypracuje plán protitankové obrany sboru a vydá nařízení k protitankové obraně sboru a k protitankové obraně podřízeným vojskům;
- provede podle rozpracovaného plánu kontrolu splnění rozhodnutí velitele sboru a jeho pokynů k protitankové obraně podřízenými vojsky;
- provede srovnání plánů protitankové obrany, které byly doručeny veliteli druhů vojsk a podřízenými vyššími veliteli.

Plán protitankové obrany sboru vypracovává štáb sboru. Za základ slouží rozhodnutí velitele armádního sboru, jeho pokyny a pokyny představeného velitele k protitankové obraně. Tento plán má obvykle podobu schématu s legendou a je podstatnou částí plánu obraněného boje sboru.

Jednotlivé údaje plánu protitankové obrany se oznámí vojskům jak všeobecným bojovým rozkazem, tak i rozkazem k protitankové obraně.

K rozvinutí plánu protitankové obrany a pokynů velitele sboru vydají velitelé divisi a velitelé druhů vojsk příslušné dispoice k plánování a organizaci protitankové obrany svým štábům a podřízeným útvarům.

C. Základy organisace velení a spojení v protitankové obraně

Při organizaci protitankové obrany je nutno dodržovat přesné plánování od shora dolů a řízení musí být organizováno v plném souladu se zámyslem protitankové obrany a cbrany sboru.

Protitanková obrana musí mít centralisované velení, které umožňuje vedení boje s nepřátelskými tanky s použitím soustředěných sil a prostředků. Hlavními požadavky v řízení protitankové obrany jsou rychlost, nepřetržitost a spolehlivost činnosti pojiťek.

V obraně sboru se organizuje široké rozvinutí a hluboké členění spojovací sítě po linii VS a pozorovatelů a druhá síť po linii záložních velitelských stanovišť. Do spojovací sítě se začleňuje i systém protitankové obrany, zvláště praporeční protitankové uzly a protitankové rajony. Je nezbytné mít pevné velení protitankovým prostředkům. Způsob protitankového boje musí být řízen každým velitelem, počínaje velitelem armády (skrze štáb) a to až do jednotlivého děla a tanku. Každý praporeční protitankový uzel a každý protitankový rajon a palebné postavení

protitankových zbraní má a musí mít své vnitřní spojení, aby velitel mohl velet i jednotlivým dělům a tankům určeným do protitankové obrany. Praporní protitankové uzly, protitankové rajony, dále protitankové zálohy dělostřelecké, tankové zálohy a pohyblivé oddíly zatarasovací jsou spojeny velitelskou sítí. Kromě toho mají všichni dělostřelečtí i tankoví velitelé přímé spojení (sítě) se svými jednotkami protitankové obrany, aby při odražení hromadných tankových útoků bylo dosaženo jednotného a rychlého velení.

Radiových pojítek se v obraně používá při zahájení nepřátelského útoku. Zavedení radiového spojení až do rotních protitankových opěrných bodů by mělo velký význam pro vedení úspěšné protitankové obrany.

Protitanková obrana se řídí z velitelských stanovišť a pozorovatelem velitele sboru a velitelů divisí.

Velitelská stanoviště velitelů pluků, divisí a sboru je třeba umístit v protitankových rajonech.

V. Zásady vedení protitankové obrany v obranném boji armádního sboru

Průzkum

Pro úspěšné splnění úkolů protitankové obrany má velký význam průzkum. Pro potřebu armádního sboru v obraně se průzkum provádí do hloubky 100 až 150 km průzkumným letectvem. Včasné zjištění shluků vojsk nebo proudů nepřátelských tanků dovoluje včas veliteli armádního sboru učinit rozhodnutí k boji s nimi.

Zjištěné tanky musí být nepřetržitě pozorovány, aby byl přesně zjištěn směr postupu a obzvláště směr jejich pravděpodobných úderů.

Průzkum na vzdálených přístupech provádí průzkumné letectvo podle plánu velitele armády. Údaje tohoto průzkumu se pravidelně hlásí veliteli sboru.

Podle postupu nepřátelských tanků k pásmu obrany zapojují se postupně průzkumné prostředky pozemních vojsk. Pozorování tanků musí být prováděno všemi vojsky a musí včas upozornit protitankové prostředky, že se tanky objevily před předním okrajem, aby byl včas uveden po pohotovosti celý systém protitankové obrany. Signály a hlášení vojsk o nebezpečí tanků musí být doručeny všem vojskům.

Zvláště důležitým úkolem průzkumu je zjistit okamžik zahájení útoku tanků, aby tankový útok nepřítele nebyl překvapením pro bránící se vojska.

A. Boj s tanky v období přibližování nepřítele k hlavnímu pásmu obrany

Při organizaci a přípravě systému protitankové obrany je nutno se snažit způsobit co možná největší ztráty nepřátelským tankům ještě před jejich příchodem k přednímu okraji hlavního pásma obrany.

Proudy tanků musí být ještě před příchodem k zabezpečovacímu pásmu vystaveny úderům bombardovacího a bojového letectva a dálkovým prepadům palbou dělostřelectva, jejichž cílem je rozptýlit proudy tankových jednotek za pochodu. Tím se zdržuje jejich postup a způsobí se jim částečné ztráty.

V zabezpečovacím pásmu využívají předsunuté oddíly (zesílené prapory nebo roty) protitankových prostředků — protitankového dělostřelectva a tankových jednotek, provádějí manévrovou obranu na připravených postaveních, opírajíce se o protitankové zátarasy, působí ztráty nepřátelským tankům, majíce jako hlavní úkol vyčerpat a zadržet nepřátelské tanky, odhalit jejich zámysl, zjistit jejich druhy, číslování a konečně zadržet jejich postup.

Boj předsunutých oddílů řídí velitelé divisi prvního sledu. V boji o zabezpečovací pásmo zúčastní se bitevní letectvo, působí ztráty uskupením nepřátelských tanků a pěchoty a zajišťuje boj předsunutých oddílů.

Bojo postavení bojového zajištění, není-li zabezpečovací pásmo, je veden zesílen bojovým zajištěním. Musí se vyznačovat zvláštní odolností a aktivností, aby byl nepřítel uveden v omyl o skutečném předním okraji hlavního pásma a systému protitankové obrany a aby nepřátelské tanky byly donuceny předčasně se rozvinout.

Průzkumné akce jednotek nepřátelských tanků musí být odrazeny na postavení bojového zajištění.

Stažení vojsk z postavení bojového zajištění se provádí podle rozkazu velitelů sborů obyčejně v době dělostřelecké přípravy nepřítele.

V době soustředění a rozvinutí svých vojsk musí být nepřítel pod působením hromadných úderů dělostřelectva letectva. Jakmile se zjistí, že nepřítel koná poslední přípravy a že soustředil již své tanky k přechodu do útoku, sledují štáb sboru a štáby divisi pečlivě nepřítele s cílem zjistit pásmo hlavního úderu. Výsledků tohoto průzkumu se použije i k provedení protipřípravy.

Dělostřelecká a letecká protipříprava je nejúčinnějším prostředkem palebné činnosti proti nepříteli. Předmětem protipřípravy musí být především pěchota a tanky, neboť podaří-li se rozrušit tanky a pěchotu, stěží bude nepřítel moci zahájit včas útok.

V noci před nepřátelským útokem je dělostřelectvo pohotovo na znamení vést palbu po nepříteli, který odstraňuje zátarasy, zejména minová pole před předním okrajem naší obrany.

V době dělostřelecké a letecké přípravy nepřítele musí veškeré dělostřelectvo a letectvo soustředit svoji palbu na jeho tanky a pěchotu připravující se k útoku.

B. Boj o přední okraj hlavního pásma obrany

Se začátkem útoku nepřátelských tanků na přední okraj hlavního pásma obrany začíná nejzávažnější a nejodpovědnější období obranného boje, záležející v úporném boji o přední okraj celého systému obrany divisi a sboru. Na začátku útoku nepřátelských tanků se palba obránce, zvláště na nepřátelské tanky, vystupňuje na maximální výši.

Hromadné útoky nepřátelských tanků jsou odraženy dělostřelectvem pohyblivou přehradnou palbou, ta rozptyluje jejich bojovou sestavu, zpomaluje jejich postup k přednímu okraji a působí jim ztráty. Minomety doplňují palbu dělostřelectva, pálí na nepřátelskou pěchotu, působí jí ztráty a odtrhují ji od tanků.

Podle toho jak se nepřátelské tanky přiblíží k přednímu okraji obrany, je boj s tanky veden protitankovým dělostřelectvem střelejícím přímo, rozloženým v praporních protitankových uzlech, rotních protitankových opěrných bodech jak na předním okraji hlavního pásma obrany,

tak i v její nejbližší hloubce. Tento boj se zahajuje ihned, jakmile tanky projdou poslední čarou pohyblivé přehradné palby (300 až 400 m od předního okraje).

Tanky (použije-li se jich jako palebných ohnisek) s překvapením postřelují tanky a živou sílu nepřítele obzvláště v okamžiku, kdy nepřátelské dělostřelecké palby jsou přeneseny z předního okraje do hloubky obrany, kdy nepřátelské tanky dorazí na malou vzdálenost k přednímu okraji.

Pěchota ničí nepřátelské tanky všemi prostředky přímo před předním okrajem.

Do boje o hlavní obranné postavení musí být zapojeny všechny síly a prostředky divise prvního sledu sboru, při čemž obrana musí veškerou svou sílu palby zaměřit na odříznutí pěchoty od tanků, způsobit jim rozhodující porážku a nedopustit obsazení hlavního obranného postavení.

Hlavní úkol protitankové obrany je nepřipustit, aby se nepřátelské tanky vklínily do hlavního postavení hlavního pásma obrany. Zkušenosti z obranných bojů za Veliké vlastenecké války ukazují, že takový úkol byl splněn i na hlavních směrech útoku nepřátelských tanků, kde na úzké úseky vrhl nepřítel do útoku stovky tanků. Takové údery byly nejednou odraženy před předním okrajem hlavního pásma obrany a nepřítel utrpěl těžké ztráty.

Po úspěšném odražení útoku tanků musí být celý systém divise prvního sledu sboru uveden do stavu plné pohotovosti odrazit druhý útok nepřítele.

Prostředky protitankové obrany a pěchota, ženijní vojsko, rychle zasahují k obnovení obranných zařízení, systému protitankové palby a protitankových zátarasů, především před předním okrajem hlavního postavení.

C. Boj v hloubce hlavního pásma obrany

Jestliže se nepřítel vklíní do hlavního obranného postavení hlavního pásma obrany, musí velitelé divise hromadnou palbou dělostřelectva, především palbou protitankového dělostřelectva, tanků, samohybného dělostřelectva a protitankovými prostředky pěchoty, ženijního vojska, zastavit rozvinutí nepřítele do šířky i do hloubky, upevnit svá křídla, v pásmu nepřátelského průlomu a potom protiútoky druhých sledů a záloh, jak za podpory palby dělostřelectva, tanků a samohybného dělostřelectva, tak za podpory bombardovacího a bitevního letectva zničit proniklé jednotky a tanky nepřítele a obnovit ztracené postavení.

Proniklé nepřátelské tanky se zadržují v hloubce obrany překážkami a zátarasy, ničí se palbou protitankových kanonů a protitankovými zálohami. Pěchota ničí nepřátelské tanky svými protitankovými prostředky.

Ženijní jednotky operující s pěchotou používají svých minových a jiných výbušných prostředků. Pohyblivé oddíly zatarasovací zaminovávají směry nepřátelských tankových útoků.

Pěchota a ženijní vojsko rychle přistupují k obnovení obranných zařízení a systému zátarasů především před předním okrajem hlavního postavení a v hloubce.

Tankový výsadek nepřítele je postřelován palbou kulometů, samopalů a minometů ještě před předním okrajem hlavního postavení a v jeho hloubce a je ničen palbou a rychlými protiútoky.

Prolomí-li nepřátelské tanky přední okraj hlavního obranného postavení, je hlavním úkolem protitankové obrany nedovolit nepříteli a jeho pěchotě rozvinout se a dovršit průlom hlavního postavení. Osádky praporečnických protitankových uzlů, rotních protitankových opěrných bodů a protitankových rajonů nesmějí ustupovat a musí se pevně bránit, i kdyby byly úplně obklíčeny. Tvoří tak „vlnolamy“ nepřátelských tankových útoků.

Protitankové uzly a rajony svou kruhovou obranou ničí proniknuvší tanky palbou do boku. Sousední protitankové uzly a rajony doplňují palbu protitankových uzlů a rajonů, na jejichž úseku byl proveden průlom.

Prolomí-li nepřátelské tanky a pěchota hlavní obranné postavení, musí velitel divise hromadnou dělostřeleckou palbou, především hromadnou palbou protitankového dělostřelectva a využitím všech prostředků protitankového boje, přivedením svých protitankových záloh, palbou tanků z lécek a z palebných postavení zastavit rozvinutí nepřátelských tanků do šířky a do hloubky, upevnit svoje křídla v pásnu průlomu nepřitele, a opíraje se o udržené úseky fronty a protitankové rajony musí připravit protiútok svého druhého sledu a tankové zálohy.

Zabezpečení vlastních křídel v pásnu průlomu nepřátelských tanků má zvlášť velký význam, protože toto opatření nepřipustí rozšíření nepřátelského průlomu do šířky, což je zvláště nebezpečné. Za tím účelem je nutno v rozsáhlé míře použít včas připravených příčných postavení a manévru silami a protitankovými prostředky ze sousedních nenapadených úseků.

Velitel sboru po upřesnění směru hlavního úderu nepřátelského tankového uskupení a jeho pěchoty soustřeďuje dělostřeleckou palbu před frontou ohrožované divise nebo před frontou hlavního úderu nepřátelských tanků.

Se zahájením protiútoků musí velitel sboru zaměřit úsilí dělostřelectva a letectva na odříznutí proniklých nepřátelských tanků od následujících sledů, aby bylo nepřátelské uskupení tanků zničeno po částech.

Hlavním úkolem letectva v tomto období boje je: izolovat prostor vklínění nepřitele, odříznout a nepřipustit zasazení druhých sledů tanků do boje a též zničit nepřátelské tanky v prostoru, kde pronikly.

Nepřátelské tanky jsou hlavním objektem náletů bitevních letounů a jejich soustředěných, hromadných a včas provedených úderů. Rozptýlení leteckých sil nebo akce malými skupinami má malou účinnost a nevede k porážce tanků.

K protiakci proti průlomu hlavního pásma obrany při početní převaze sil nepřátelských tanků má zvláštní význam včasný a mistrný manévr především silami a prostředky protitankové obrany prvního sledu sboru. Velitel sboru na základě údajů o uskupení a rázu akcí nepřátelských tanků připravuje a provádí opatření k zesílení protitankové obrany na ohrožených směrech protitankovými, tankovými, dělostřeleckými, ženijními a plamenometnými jednotkami. Je-li nutno provést přeskupení protitankových prostředků prvního a druhého sledu, zapojují se všechny možné protitankové prostředky z nenapadených úseků.

Zkušenosti z vedení obranných bojů za Veliké vlastenecké války ukázaly, že úspěch protitankové obrany je založen na pevném držení protitankových rajonů a palebných postavení ve spojení s širokým manévrem protitan-

kovými zálohami a prostředky protitankového boje z nenapadených úseků.

Vede-li nepřítel hlavní úder na frontě celého sboru a jeho tanky útočí na všech směrech v pásmu sboru, může velitel sboru uskutečnit manévry hlavními protitankovými zálohami a pohyblivými oddíly zatarasovacími sboru a prostředky druhého sledu sboru.

Je-li veden úder tankového uskupení jen na určitou část fronty obrany sboru, může velitel sboru uskutečnit manévry nejen z hloubky, ale i do šířky.

Podle situace se do tohoto manévru mohou zapojit dělostřelecká protitanková záloha, tanková záloha, pohyblivý oddíl zatarasovací, jakož i část dělostřelectva (kanonového) sousední nenapadené divise. Takový manévry dovolí značné zesílení odporu obrany, zvláště na křídlech hlavního úderu nepřátelských tanků.

Druhého sledu sboru — zpravidla to bude mechanizovaná divise — bude podle situace použito buď k protiútoků s úkolem zničit proniklého nepřítele a obnovit postavení v hlavním pásmu obrany, nebo jestliže velitel sboru použil všech svých protitankových záloh a prostředků k manévru a nepřítel pokračuje v útoku velkými silami tanků, k zajištění druhého pásma obrany nebo příčného postavení s úkolem udržet je, způsobit co největší ztráty nepřátelským tankům a vytvořit tak výhodné podmínky k provedení protiúderu silami armádní zálohy.

Velitel sboru musí zasadit do boje svůj druhý sled k protiúderu proti hlavním silám nepřítele pronikajícím do hloubky obrany na směru jeho hlavního úderu. Volba nejúčelnějšího způsobu použití druhého sledu bude záviset na správném zhodnocení situace a na správném určení skutečného poměru sil, zvláště tanků, a na odolnosti vlastních prostředků protitankové obrany.

Jsou-li příhodné podmínky k protiútokům druhého sledu, je nutno neprodleně a rychle organisovat a provést protiútok druhým sledem.

Při tom je nutno mít vždy na paměti slova soudruha Stalina obsažená v rozkaze č. 325 z r. 1942 „Objeví-li se na bojišti nepřátelské tanky, vede s nimi hlavní boj dělostřelectvo. Tanky vedou boj s tanky nepřítele a podniknou proti němu protiútok jen při zjevné převaze sil a ve výhodné situaci.“

K zahájení protiútoků druhého sledu sboru bude nejvýhodnější ten okamžik obranného boje, kdy síly nepřítele, co se týká tanků, byly již značně vyčerpány bojem o hlavní pásmo obrany a utrpěly velké ztráty, jeho dělostřelectvo ještě nestačilo změnit svá palebná postavení, velení vojskům je narušeno, nejbližší zálohy spotřebovány a zálohy z hloubky ještě nedorazily a jeho útok byl zadržen v prostoru zadního obranného postavení hlavního pásma obrany.

Je-li uskupení nepřátelských tanků rozptýleno, zásoby munice a pohonných hmot skoro spotřebovány, tanky desorganisovány a osádky unaveny, útvary rozdrobeny na malé jednotky, které na některých úsecích i ustupují, to vše dává nejvhodnější příležitost k provedení protiútoků druhým sledem sboru. V tomto případě musí být proveden protiútok rychle, avšak v součinnosti s ostatními jednotkami, s druhy vojsk, zvláště s dělostřelectvem, protitankovým dělostřelectvem, letectvem a železničním vojskem.

Složitou otázkou pro velitele sboru v průběhu vedení obranného boje je obnovení z celá nebo částečně spotřebovaných protitankových záloh. Úspěch obranného boje sboru často zá-

visí na dovednosti stanovit, z kterých úseků mohou být vytaženy síly k obnovení nebo posílení protitankových záloh.

Při pasivitě nepřítele je možno nechat na podružných směrech malé protitankové oddíly kryjící tankové směry a ostatní soustředit k vedení obrany na ohroženém úseku.

D. Vedení protitankové obrany v taktické hloubce obrany

Při hromadných útocích nepřátelských tanků je pevnost protitankové obrany zabezpečena jednotným systémem použití všech druhů dělostřelectva, tanků a ženijních prostředků boje s tanky, uskupením a hlubokým členěním těchto prostředků v pásmech na hlavních tankových směrech a konečně manévrem pohyblivých protitankových záloh sborů a armády v průběhu obranné operace po celé hloubce obrany.

Podarí-li se nepříteli prolomit tanky hlavní pásmo obrany a vytvořit v ní průlom, brání se divise prvního sledu na postavení, kde se zastaví, a poutají na sebe část nepřátelských sil. Jednotky prvního sledu se musí snažit udržet jednotlivá ohniska v týlu útočníka, vedouce kruhovou obranu praporek protitankových uzlů a protitankových rajonů s cílem zmařit manévry nepřítele, zapůsobit na něj částí sil, rozdělit a rozdrobit jeho bojovou sestavu a oslabit útoky na směr hlavního úderu.

Velitel sboru využije všech možností, které má k dispozici, aby nepřítele způsobil co největší ztráty na tancích a aby oslabil jeho útok na hlavním směru. Využije veškeré síly dělostřelecké palby, manévru zálohami, široce použije minových výbušných a plamenometných prostředků. Zasadí síly a prostředky z nenapadených úseků. Všemi těmito opatřeními vyčerpává nepřítele na připravených postaveních a potom, na čáře druhého pásma obrany, nepřipustí v žádném případě jeho prolomení nepřítelem. Tato opatření jsou nutná proto, aby bylo uhájeno druhé pásmo obrany, jakožto pásmo nutné k rozvinutí armádních záloh s cílem způsobil nepřítelem rozhodnou porážku.

Závěr

Veliká vlastenecká válka vnesla značné změny do praxe a teorie bojového použití tankových a mechanisovaných vojsk. Tyto změny se vztahují na použití velkých tankových a mechanisovaných vyšších jednotek používaných k plnění operačních úkolů a na použití tankových vyšších jednotek a útvarů ve vševojskovém boji.

Nepřetržitý a rychlý růst zesilování vojsk operující armády soudobou bojovou technikou, především tankovou a dělostřeleckou, je doprovázen nepřetržitým a značným zdokonalováním této bojové techniky.

To vše mělo značný vliv na rozvoj obrany a staví před ní úkol čelit hromadným útokům tanků. Proto se zřetelem na zkušenosti z Veliké vlastenecké války a požadavky našich řádů musí být obrana za soudobých podmínek především protitanková.

Může tedy soudobému útoku čelit především protitanková obrana mistrně organizovaná, při dostatečném množství a kvalitě protitankových prostředků a při dovedném využití všech výhod terénu.

Všchny zkušenosti z Veliké vlastenecké války potvrdily, že soudobý boj, počítaje v to i obranný boj armádního sboru, je především vševojskovým bojem založeným na součinnosti všech druhů vojsk.

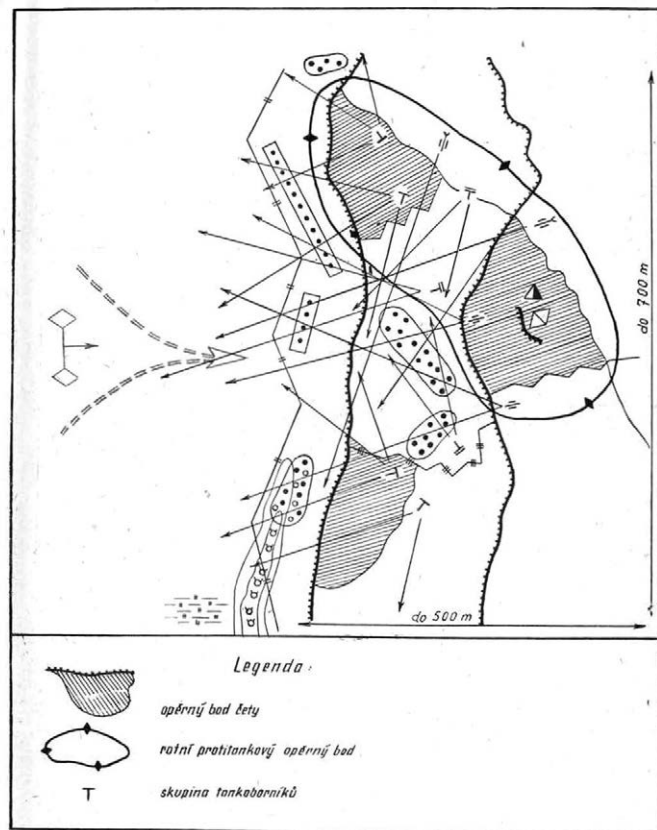
Proto protitanková obrana není jen činitelem bojového zajištění

obransy, nýbrž činitelem, který je v součinnosti s celým obranným systémem armádního sboru a armády.

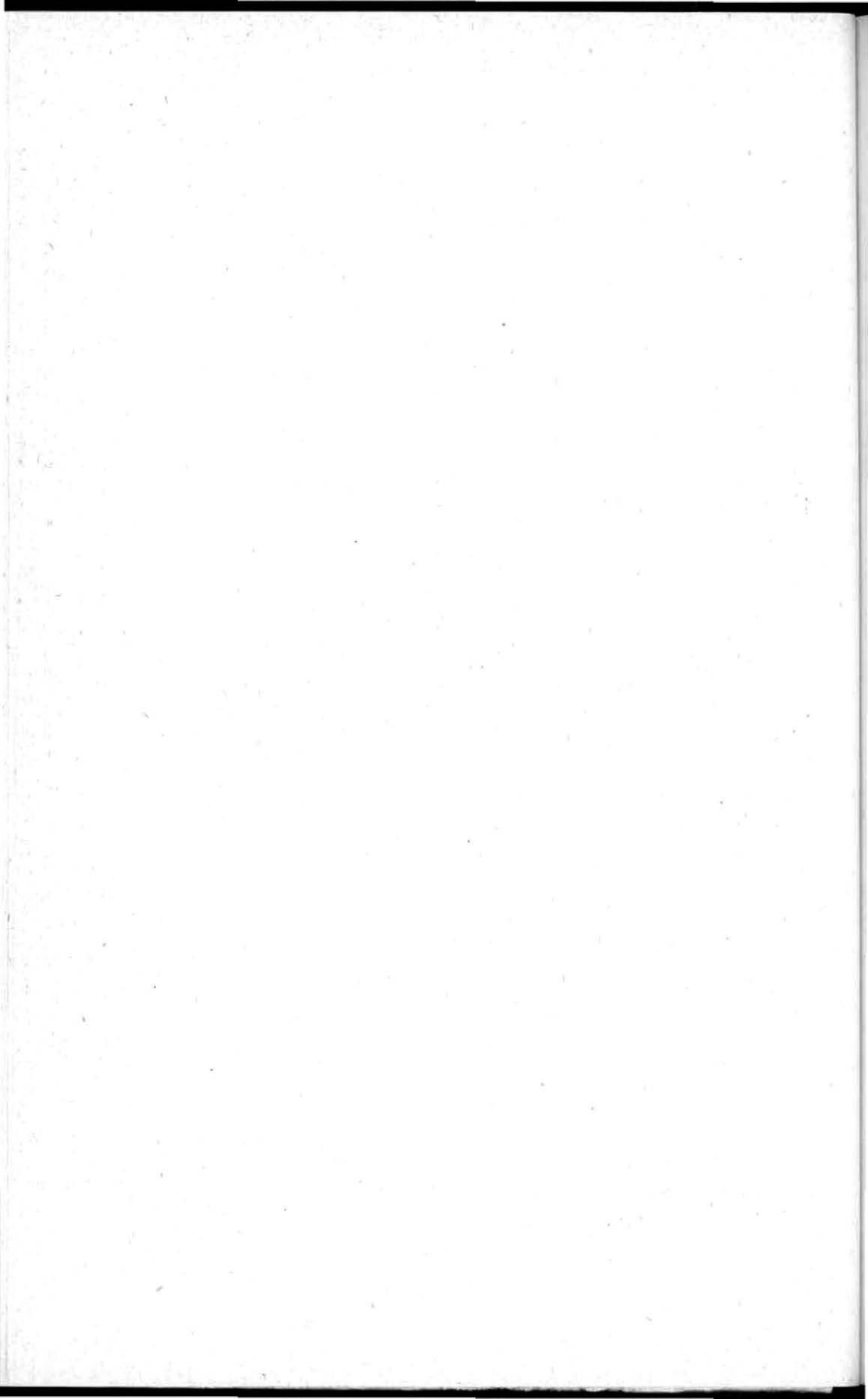
Spolu s tím je nutno zdůraznit, že vojska vybavená soudobou mohutnou výzbrojí jsou schopna vést úspěšný boj s nepřátelskými tanky, ale přesto nejdůležitějším činitelem, který určuje úspěch obrany a hlavně protitankové obrany, zůstává voják obsluhující svou zbraň.

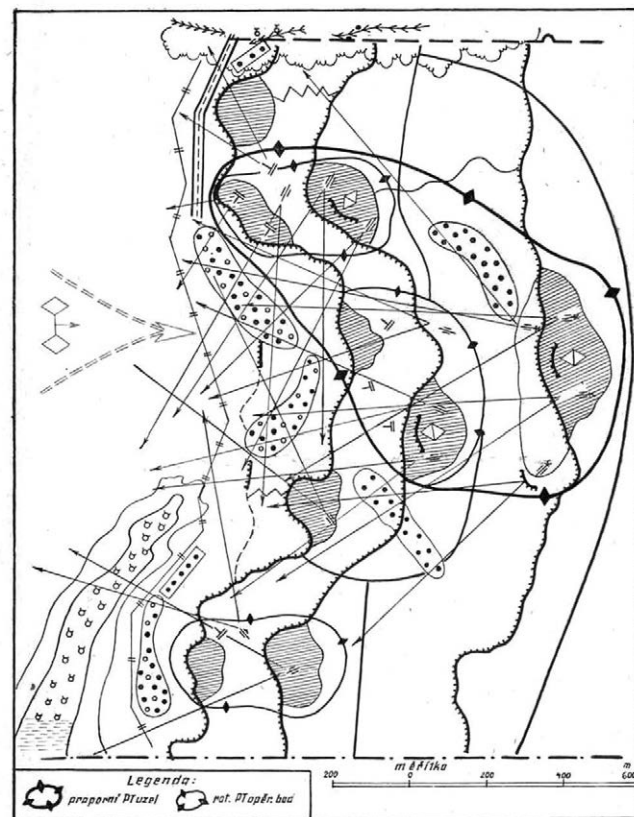
Jedině on, oddaný své socialistické vlasti, výtečně ovládající svéřnou zbraň, výjimečně vytrvalý a udatný, je s to zastavit nepřátelské tanky a zničit je houževnatým odporem.

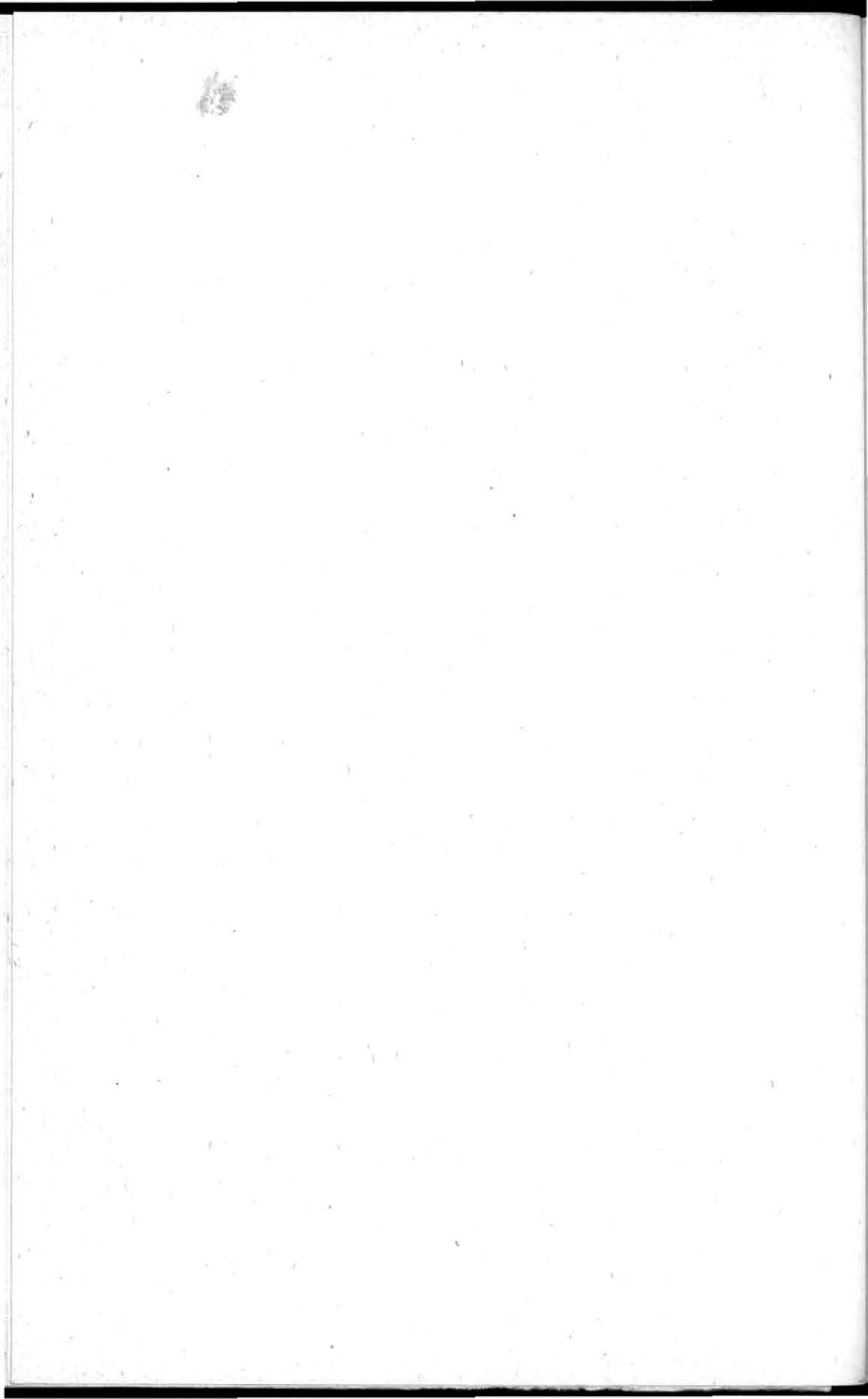

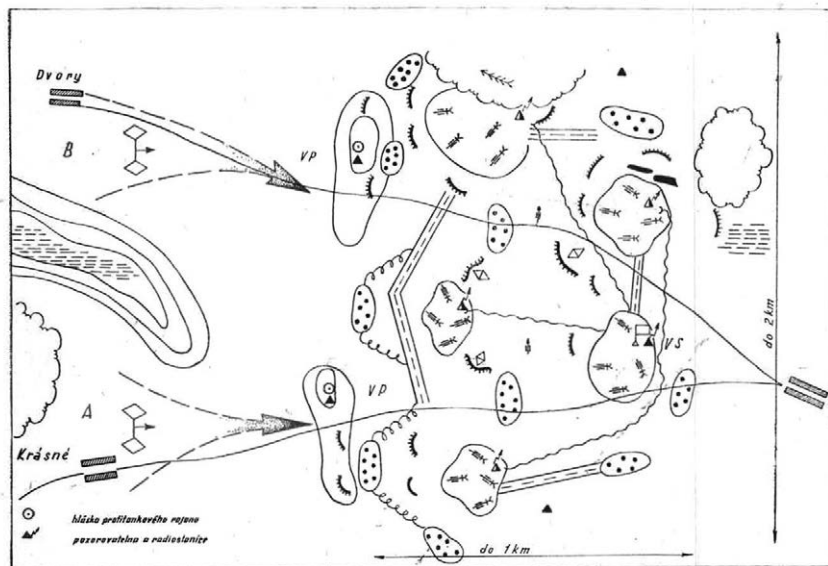
Obr. 1. Náčrt rotního protitankového opěrného bodu

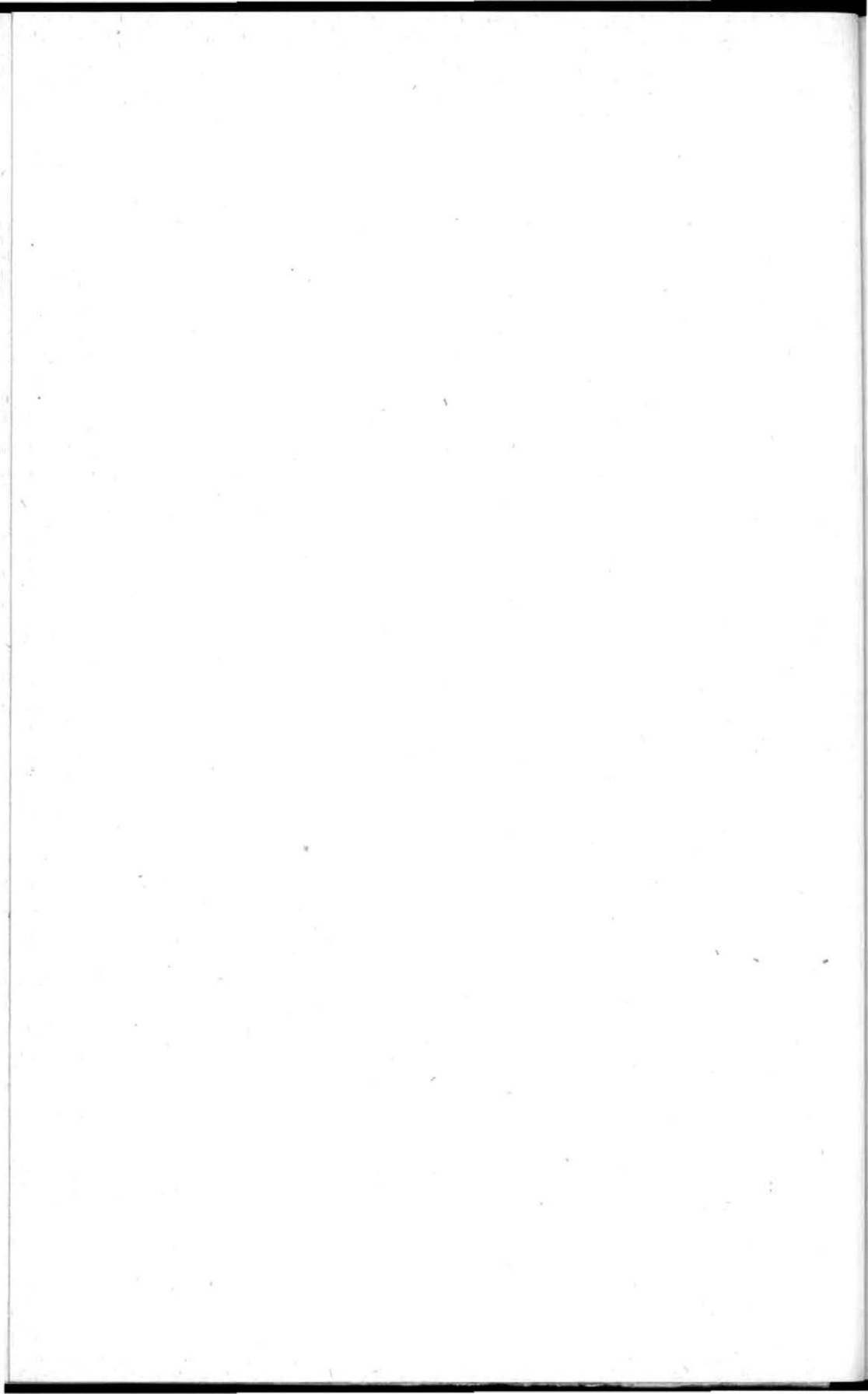

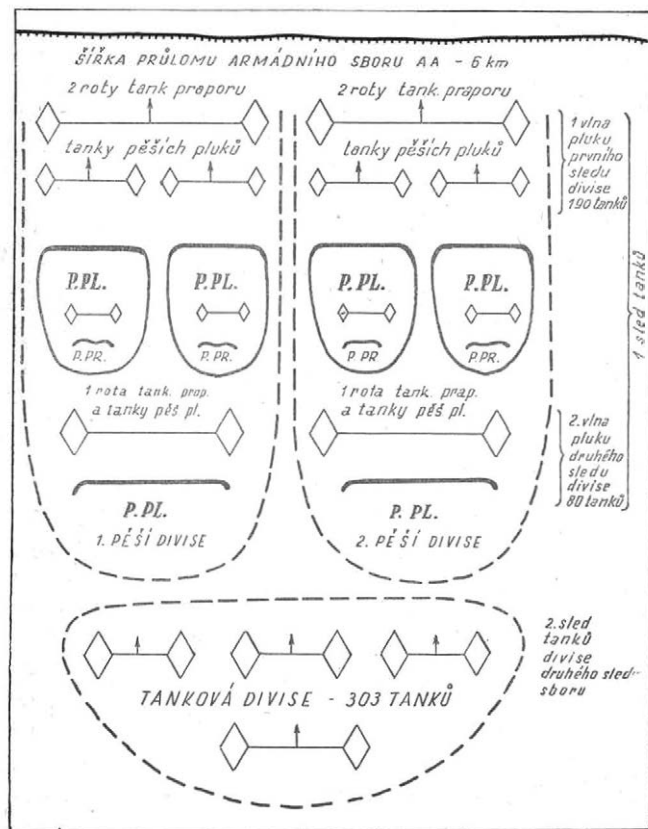
Obr. 2. Náčrt praporného protitankového uzlu

Obr. 3. Náčrt protitankového rajonu

Obr. 4. Náčrt možné bojové sestavy a rozčlenění tanků AS americké armády po sledech

